

banka

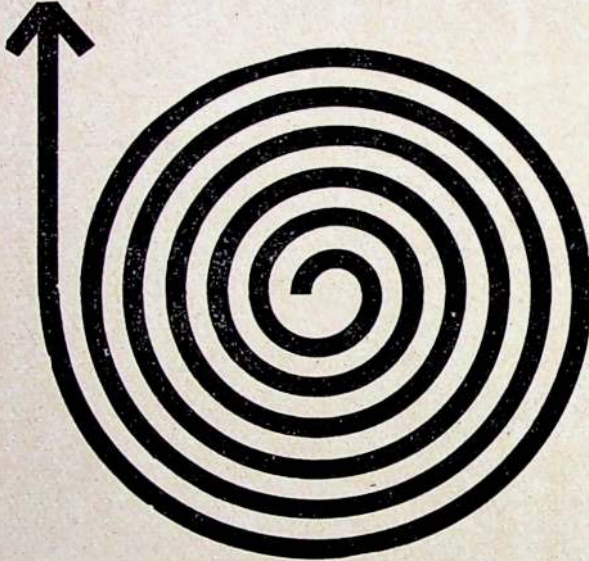
meslek
ve fikir
dergisi

Sevgili Okuyucularımız	3	Banka Dergisi
Fransız Frank'ı Tehlikede mi?	4	Ali Şakir Ağanoğlu
Modern Cemiyetteki Gelişmelerin Doğurduğu Huzursuzluk (Çev: Necdet Durakbaşa)	9	Richard Davy
Gelişmemiş Ekonomilerde Mevduat Ne Ölçüde Önemlidir?	16	Prof. Dr. Zeyyat Hatiboğlu
Bonoların Tahsili ve Ödememe Protestolarının Çekilmesinde Bankaların Sorumluluğu	19	Dündar Özbil
Bankalarda Bazı Malî Tahlil ve İstihbarat Meseleleri Hakkında	23	Necdet Durakbaşa
Bankalarda Para Nakline Aracılık İşleri	29	Vedad Onur
«Türkiye Bankacılığının Başlıca Sorunları» Seminerinden İzlenimler	34	Hikmet Keyman
İktisadî ve Malî Konjonktür Piyasa Durumu	45	Dr. Mustafa A. Aysan
	49	Yıldırım Kılış
Bibliografya		
«İşletmenin Finansal Yönetimi» Adlı Eseri (Çev: Alp Gürus)	54	Georges Depallens
Mali Tahlil Konusu İle İlgili Bibliografya	59	Dr. Mustafa A. Aysan
Banka Kredilerini Tanzim Komitesi Kararları	61	Banka Dergisi

temmuz - 1968

cilt : 5 sayı : 7

Gelişen imalât Gelişen kalite Gelişen servis

Kendi sahasında Türkiyenin en güçlü ve modern teşkilâtını kurarak 11 yıldanberi çeşitli elektrikli ev aletleri imal eden ARÇELİK, kalitesini geliştirmiş, fiyatlarını indirmiş ve böylece kaliteli mamullerinin uygun fiyatlara satın alınabilme imkânını halkımıza sağlamıştır.

Diğer taraftan memleket çapındaki ARÇELİK Servisi, Arçelik sahiplerinin her türlü bakım ve parça ihtiyacını anında karşılayarak Arçelik mamullerinden azami randıman almanızı sağlamaktadır. Eskiden vitrinlerde seyredilen mamuller şimdi Arçelik sayesinde en mütevazı Türk yuvasında dahi sevinçle kullanılıyor...

Türk halkının mutluluğunu sağlıyor.

ARÇELİK

Hergün dünden ilerde

Türk yollarındaki
motosikletlerin yüzde yetmiş

JAWA

markasını taşır.

MODELLER

JAWA 350

JAWA 250

OS IDEAL JAWA

CZ. 1,25

STADION - Yarım beygir pedallı.

HAVADA JET KARADA JAWA

BÖL VEDEK PARÇA İTİHALİ SERVİS

ÇELİK MONTAJ

TİCARET VE SANAYİ A. Ş.

TÜRKİYE VE ORTAŞARKIN EN MODERN MOTOSİKLET FABRİKASI

TURKISH COPING SALES

ÇELİK MOTOR

Ticaret Ltd. Şti. Sirketçi Garı karpası 207. Tel. 27 34.52 72 87 / 4 Teşvifat Şikada İstanbul

MÜBİYYET REKLAM AJANSI 10

TELEKOMÜNİKASYON SAHASINDAKİ
BÜTÜN İHTİYAÇLARINIZ İÇİN GÜVENLE
BAŞ VURACAĞINIZ TEK MÜESSESE

Türktelefon Ltd. Şti.

VE ŞUBELERİ EMRİNİZDEDİR

Muhtelif marka her kapasitede
otomatik , yarı otomatik , manyetolu

TELEFON SANTRALLARI

- TELEFON APAREYLERİ
- ŞEF SEKRETER CİHAZLARI
- KAPICI TELEFONLARI
- RAPİDOFON CİHAZLARI
- AVRUPA MALİ KADMİYUM NİKEL
SANTRAL AKÜMÜLATÖRLERİ
- HER ÇEŞİT TELEFON MALZEMESİ

BOL YEDEK PARÇA - GARANTİLİ MONTAJ
MÜKEMMEL BİR TEKNİK SERVİS

MERKEZ : Galatasaray, Yeni çarşı DARFILM han No. 40
İstanbul Tel. : **44 75 00** (09 - 08 - 07)

ŞUBELER : Ankara Tel. : 17 50 80 - 17 55 45
İzmir Tel. : 34802 - 35621
Adana Tel. : 1597

Sahibi

Banka Yayınları ve Kültür
Ltd. Şti. Adına
Dr. NeziH H. Neyzi

Yazı İşleri Müdürü

Yıldırım Kılış

Basıldığı Yer

Yenilik Basımevi
30.6.1968

İdare Yeri

İmam Sok. No. 1 Kat: 2
Beyoğlu - İstanbul
Telefon : 49 22 67

Posta Kutusu

No. 769, Karaköy - İstanbul

Yönetim Komitesi

Prof. Dr. Zeyyat Hatiboğlu
Necdet Durakbaşa
Dr. Mustafa A. Aysan
Alp Gürus
Dr. NeziH H. Neyzi

Ankara Temsilcimiz

Hikmet Keyman

Abone

Yıllık 42 TL. Altı Aylık 21 TL.

İlân Tarifesi

Arka Dış Kapak 700 TL.,
Arka İç Kapak, 2. Sah. 500 TL.
Ön İç Kapak, 1 Sah. 600 TL.
İç Sahifeler 400 TL.

Abone ve ilân bedelleri Dergi-
nin T.C. Ziraat Bankası Bey-
oğlu Şubesindeki 768 numara-
lı ve T. İş Bankası Parmak-
kapı Şubesindeki 271 numara-
lı hesabına gönderilebilir.

Sevgili Okuyucularımız

Haziran Ayı her bakımdan çeşitli olaylarla yüklü geçti. Ayın hemen başında, Amerikada, Senatör Robert Kennedy Başkan adaylığında zafere doğru koşarken, herkesin ortasında öldürüldü. Tüm Kennedy ailesinin bedbahtlığına mı, öksüz bıraktığı hamile karısı ile 11 çocuğuna mı, yoksa savunduğu idealist fikirlerin kösteklenişine mi yanmalı!

Yurdumuz bakımından Haziran ayının en önemli olayı, bir süredir Dünyanın çeşitli ülkelerinde süregelen yüksek öğrenim öğrenci hareketlerinin bize de sıçraması olmuştur.

Derginiz bu konu üzerine daha 1964 yılı Aralık sayısında bütün şumulu ve önemi ile değinmiş, 1967 Aralık sayısında da «Özel Yüksek Okullar Mes'elesini» bir öğretim üyesi sıfatıyla Dr. Mustafa A. Aysan'a tetkik ettirirken için «üniversitede köklü bir reform» ihtiyacı olduğu gerçeğine parmak basmıştı. Bu konuda, o zaman yazdıklarımızdan bazı kısımları, bu sayımızda, dış ülkelerde öğrenci hareketlerini inceleyen bir çeviri yazısının başına koyduk. Derterle nasıl benzerlikler bulunduğu dikkati çekmektedir.

Kanaatımızca mes'ele şöyle ele alınmalıdır: Yurdumuzda ciddi bir eğitim ve bir üniversite sorunu vardır. Bu sorunu, şekli unsurlarla görmezlikten gelmek, başı kuma sokmağa benzer.

Bu yünden, üniversitenin bugünkü mes'elelerini deşen, düzensizliklere isyan eden gençleri üniversite Senatosunun sayın üyelerinin gerçekçi olmayan bürokratik bir görüşle tanımamaya kalkması ve Üniversiteyi kapatmaya kadar gitmesi çıkar yol değildir.

Öğrencisiz Üniversite nasıl olacaktır ve de acaba Üniversitenin kapatılması, mes'eleleri ortadan kaldıracak mıdır? Hiç sanmıyoruz.

Üniversite mes'elelerinin su yüzüne vurduğu bu fırsat gereğince değerlendirilmeli ve sağduyu hakim olmalıdır. Memnuniyetle belirtelim ki, Derginizin baskıya verildiği şu sırada buna dair emareler görünmüştür.

Türkiye Ekonomi Kurumu tarafından 28-30/Mayıs/1968 tarihleri arasında Ankarada, «Türkiye Bankacılığının Başlıca Sorunları» üzerinde tertiplenen Seminere ait izlenimleri, Seminere Dergimizi temsil eden katılmış bulunan Hikmet Keyman bu sayımızda sizlere sunmaktadır.

Sevgi ve Saygılarıyla
BANKA Dergisi

FRANSIZ FRANKI TEHLİKEDE Mİ?

Ali Şakir AĞANOĞLU

Müşterek Pazarın kurucusu ve asli üyesi altı ülke, 1 Temmuz 1968 tarihinden itibaren aralarındaki gümrük tahditlerini tamamen kaldırıyorlar. Aynı zamanda, bu ülkeler Müşterek Pazar dışında kalan memleketlere karşı da üniform bir gümrük târife sistemi uygulamaya başlayacaklar. Bu yeni târifeler ise, Cenevre-Kennedy Gümrük Anlaşması gereğince düşük nisbetleri ihtiva edecektir.

Müşterek Pazar ülkeleri, geçen on yıl içerisinde kendi aralarında gümrük târifelerini kademe kademe azaltmışlar ve yeni bir ticarî gelişme devresine hazırlanmışlardı. Şimdi, gümrük tahditlerinin ve resimlerin tamamen kaldırılması önemli bir değişiklik olmayacağı düşünülebilir. Ancak, altı ülke içerisinde bugün Fransa'nın durumu bir özellik taşımaktadır.

Son on yıllık devrede ve iki yıl öncesine kadar Fransa, dış tediye müvazenesini lehinde devam ettiren bir memleket idi. Sanayiini geliştirmiş; ihracatını artırmış; turizmden sağladığı gelir itibarile Avrupa'da en önde yer alan bir memleket olarak da dış gelirlerini dış tediyelelerinin üstünde tutabilmişti. İktisadî durumda kaydedilen olumlu gelişmeye ve meydana getirilen kuvvetli bir altın rezervine dayanılarak 1967 yılı başında Fransız Frankı ve altın üzerindeki tahditler kaldırılmış, para ve sermaye hareketleri serbest bırakılmıştı. 1966 yılında Fransa'nın dış tediye blâncosunda sağladığı gelir fazlası 286 milyon Dolara bağlı oluyordu. Lâkin, son bir iki yıl içinde durum aynı müsbet tempo ile devam etmedi. Turizm gelirleri azalmaya yüz tuttu. İthalât artmakta devam etti. 1967 yılı nisbeten durgun bir yıl olarak geçti ve dış tediye müvazenesi güçlülkle başabaş getirildi. 1968 yılında ise, daha başından itibaren, dış tediye müvazenesinin sağlanamayacağı ve açık verileceği tahmin edilmekte idi.

Mayıs-1968 ayı içerisinde başlayan ve haftalarca devam eden siyasî ve sosyal buhranın etkisi altında Fransa'nın ekonomisi büyük bir sarsıntı geçirmektedir. Üniversitelerde ve yüksek öğrenimde bulunan gençliğin mevcut eğitim sisteminde reform yapılmasını istemeleri şek-

linde başladıkları nümayişler, işçilerin iştirâkile kısa zamanda tekml Fransa'ya yayılan bir hareket halini almış ve memlekette bir ihtilâl havası esmeğe başlamıştı. Komünist Partisi bu durumdan faydalanmak yoluna girdi. Hükümet buhranı yaratmak ve işçiler lehine birçok menfaatler koparmak gayretine düştü. Her tarafta grevler teşvik edildi. Bir ara, dokuz milyon işçinin katılmış olduğu grevler Fransa'da hayatı felce uğrattı.

Öğrencilerin, öğretim sisteminde yapılmasını istedikleri değişiklikler, Üniversiteler Senatoları ve Hükümet tarafından ele alınmıştır. Değişen zamana, gelişen tekniğe ve tekniğin insan hayatı üzerindeki etkilerine göre, her kademedeki eğitim ve öğretimde bir takım yenilikler yapmanın bir zaruret olduğuna inanılmaktadır. Gençlik, yarınlara ve yeniliklere hazırlanırken mevcut nizamların donmuş kalıpları içerisinde kalmak istemiyor. Yeni nesiller bu isteklerinde haksız değillerdir. Dünyanın her tarafında mevcut sosyal düzenin değişmesini isteyen cereyanlar var. Fransa, yenilikler yapmakta herhalde geri kalmıyacaktır.

Fransız devlet adamlarını daha çok düşündüren ve endişelendiren husus iktisadî durum bakımındandır ve işçilerin talepleridir. Grevlere sebep ve mesnet olarak şu haklar istenmektedir:

- 1 — Ücretlere genel olarak % 10 zam yapılması;
- 2 — Yıllık izin süresinin artırılması; halen dört hafta olan yıllık ücretli izinlerin beş haftaya çıkarılması;
- 3 — Haftalık çalışma saatlerinin 46,5 den 40 a indirilmesi;
- 4 — Emeklilik yaşının 60 a indirilmesi.

Pompidou Hükümetinin bir kısmını kabule mütemayil bulunduğu bu yeni istekler şüphesiz ki, Fransanın iktisadî bünyesi üzerine ağır külfetler yükliyecek mahiyettedir. Müşterek Pazarın tam serbestlik içinde çalışmaya gireceği bir sırada Fransa bu yükü taşıyabilecek midir?

Fransa, 1968 yılına girerken 50 milyonu aşmış olan nüfusa ve 20 milyonluk bir iş gücüne sahip bulunuyordu. Bu iş gücünün % 17,6 sı tarımda; % 40,8 i sanayide ve % 41,6 sı da ekonominin diğer sektörlerinde çalışmaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonraki devrede Fransa, sanayileşme hızı en yüksek olan memleketlerden biridir. 1938 de % 38 civarında olan ziraî nüfusun, 1968 de genel nüfusa nisbetle % 18 e düşmüş olması bunu gösteriyor. 1967 yılında gayrisafi millî gelir 101.870 milyon Dolara yükselmiştir; ve şahıs başına yıllık gelir (2060) Doları bulmuştur. Ancak, Fransa, ithalâtı ihracatından daha çok olan bir memleket halini muhafaza etmektedir. 1967 yılında, millî gelire nisbetle % 11,7 yi ifade eden 11.884 milyon Dolarlık ithalâta mukabil, % 10,7 nisbetini ifade eden 10.905 milyon Dolarlık ihracat yapılmıştır.

İşçilerin istedikleri zamlar ve diğer sosyal haklar, ücretlerin % 13 nisbetinde artmasını neticelendirecektir. Bu artış, bir taraftan Fransa'nın sanayii üzerinde ve genellikle istihsal maliyetlerinde tesirlerini gösterecek; diğer taraftan da ücret sahiplerinin istihlâklerini artıracaktır. Bu durumda ihracatın azalması ve özellikle gümrük târifelerinin kaldırılması sonucu Fransa'ya Müsterek Pazar Memleketlerinden ithalâtın artmasını hızlandıracaktır.

Buhran başladığı sırada, resmi bir ziyaret için Romanya'da bulunan Cumhurbaşkanı General De Gaulle ziyaretini kısa keserek Fransa'ya dönmüştü. Öğrenci ve işçi nümayişlerine karşı ilk söz olarak: «İstenen reformlara, evet. Lâkin, mevcut devlet nizamını bozma gayretlerine karşı, kesin olarak, hayır» demişti. İtidâl ve sükûnet isteyen orta sınıf halkın güvenini kazanmış olarak ve silâhlı kuvvetlerin desteğine duruma hâkim olan De Gaulle, nümayişleri ve grevleri yasaklayan tedbirler almıştır. Haziranın ikinci haftasında hayat normale dönmüştür. Ancak, üç hafta kadar devam etmiş olan grevlerden iktisadî bünyenin büyük zarar gördüğü; her hafta için millî gelirden % 2 nisbetinde bir azalma olacağı ve üç haftada 6 milyar Doların üstünde bir kayba mâruz kalınacağı tahmin edilmektedir. 1960 yılında % 7 nisbetine kadar yükselmiş olan yıllık kalkınma hızı, 1967 de % 3,75 e düşmüştü. 1968 de bu nisbetin % 5 e çıkabileceği ümit ediliyordu. Siyasî ve sosyal buhran, ümitleri suya düşürmüştür. Kaydedilen zararlardan ve iktisadî bünyeye yüklenen yeni külfetlerden sonra, 1968 yılında % 3 nisbetinde bir kalkınma hızı sağlanabilirse, bu da bir başarı sayılacaktır.

Buhranın en belirli etkisi Fransız Frank'ı üzerinde görülmektedir. Durumun yatıştırılması için tedbirler alınırken para değerinin düşürülmeyeceği de ifade edilmiştir. Ancak, iktisadî kanunlar, hükümet kararlarından ve söylenen sözlerden daha kuvvetle hükümlerini icra ederler. 1968 den beri Fransa'da % 3 ilâ % 6 nisbetleri arasında değişen bir fiyat yükseliği olmaktadır. Bu hal, Fransız parasının iç piyasada istikrarlı bir değere sahip olmadığını ifade ediyor. 1968 yılında, genel millî gelirin % 3 nisbetinde artma ihtimâline karşılık ücret gelirlerinde % 13 nisbetine çıkacak bir artışın aradaki boşluğu genişleteceği ve ihtiyaç maddeleri ve hizmetlerin fiyatlarını daha fazla yükselteceği.. temayülünü yaratmaktadır. Fiyat artışlarının tabii neticesi olarak ithalât çoğalacaktır. Dış ödeme zorunluğunun artması ise Fransız Frankının değerini sarsacaktır. Nitekim, 1968 Mayıs ayı sonunda, Fransız Frankı, geçen altı yıllık devrede en zayıf duruma düşmüş bulunuyordu. Londra Borsasında, bir Fransız Frankı, resmi değeri olan 20,225 Amerikan sentinin altında, 19,80 sent üzerinden alınıp satılmıştır.

Fransız Hükümeti, paranın değerini muhafaza etmek üzere tedbirler almış; Londra, New York ve diğer piyasalarda resmi fiyat üzerinden

altın ve diğerkuvvetli dövizlerle Fransız Frank'ının değıştirilmesi için tálimat vermiştir. Lâkin, Fransız parası yeteri kadar kuvvet kazanmış görünmemektedir. Yabancıların elinde fazla miktarlarda Fransız parası bulunmaması, Frank ve Fransa lehine bir durum sağıyor. Lâkin, Fransız halkı, kendi iktisadi bünyelerindeki sıkıntılara bakarak ellerinde Frank bulundurmak yerine altın ve yabancı dövizler almayı tercih etmektedirler. Grevler dolayısıyla bankaların bir süre kapalı kalmış olması, frank üzerinde alım satım işlemlerini geri bırakmıştı. Fakat, bir kısım Fransızların valizlerine Frank doldurarak İsviçre ve Almanyaaya taşıdığı ve o memleketlerde paralarını altın veya kuvvetli paralara tahvil ettikleri söylenmektedir. Bu sebepten Hükümet harice sermaye çıkarma; altın ve para hareketlerini daha sıkı bir kontrole tâbi tutmaya başlamıştır.

Haziran 1968 Ayında, Fransanın elinde 5.250 Milyon Dolar değerinde altın ve 800 milyon dolar kadar yabancı döviz stoku vardı. Bu kuvvetli rezerv ile ithalât fazlalarını ödeme ve dış tediye açıklarını yıllarca karşılayabilme imkânı mevcuttur. Bu itibarla, para değeri üzerinde herhangi bir operasyona lüzum olmadığını söyleyenler vardır. Ancak, Müşterek Pazar ve yeni gümrük anlaşmaları dolayısıyla, ithalâtı kısıtlayıcı tãrifeler uygulanmasına imkân olmadığına göre, ihracatı artırmak ve ithalâtı daraltmak için para değerini düşürmek bir tedbir olarak düşünülebilir. Böyle bir hareket ise en fazla İngiltereyi etkileyecektir. Çünkü ihracat sahasında İngilterenin en önemli rakibi Fransadır.

İhracattan fazla ithalât yapma ve dış tediye açığının altın ve döviz rezervlerinden karşılanma zorunluğu, bugün için Fransız Frank'ının zaaf alâmeti olarak görünmektedir. Geçirilmekte olan buhran, Fransanın sanayii ile iç piyasasını; iktisadi ve sosyal bünyesini geniş ölçüde tesir altında bırakmaktadır. Borsalarda altın fiyatlarında hissedilir bir yükselme kaydedilmiştir.

İşçi kütlelerinin talep ettiği ve kısmen de olsa elde edecekleri zamlar, iç piyasada fiyatlar üzerinde yükseltici tesirler yapmaya devam edecektir. 1968 yılı içinde hayat pahalılığının % 8 ilâ % 10 nisbetleri arasında artacağı tahmin edilmektedir. Fiyatlarda istikrar sağlanması ve hayat pahalılığının artmasının önlenmesi ise, Fransanın sanayiini modernize edebilmesine; en yeni tekniği uygulayabilme ve verimi artırarak maliyetleri düşürebilmesine ve netice itibarile, Müşterek Pazar içerisinde diğerk memleketlerle rekâbet edebilmesine bağlı bulunmaktadır.

Halen, De Gaulle idaresi bir önemli buhranı daha atlatmış gibi görünüyor. Lâkin, Fransanın önünde çözüm bekleyen önemli sosyal ve iktisadi problemler bulunduğu da bir gerçektir.

**MODERN CEMİYETTEKİ GELİŞMELERİN
DOĞURDUĞU HUZORSUZLUK (*)**
(İsyan Eden Öğrenciler)

Yazan: Richard DAVY

Çeviren: Necdet DURAKBAŞA

Dış ülkelerde süregelen öğrenci hareketleri nihayet mes'elelerin en az o kadar ciddi olduğu Yurdumuza da atladı. Londrada çıkan «Times» Gazetesinde Dünyadaki öğrenci hareketleri bir hafta süren seri makalelerde tetkik edilmiş ve son yazı bir nev'i özet olmuştu. Bu sonuncu yazıyı çeviri olarak aynen sizlere sunmayı faydalı bulduk.

BANKA Dergisi Yurdumuzda Üniversite Mes'elesine ötedenberi büyük önem vermiş ve ilgilileri uyarmıştır. Ama bilirsiniz ki, olaylar gelmeden bizde tedbir almak pek de usulden değildir.

Bu konuda 1964 ve 1967 Aralık sayılarımızda yazdıklarımız canlılığından hiç kaybetmemiş. Üniversite asistanlarının maddi ve manevi bakımdan desteklenmesi gereğine dokunduktan sonra şöyle demişiz:

«Öğrenci de en az öğretim üyesi kadar müessesenin asli unsurlarından biridir ve bu önemine göre değerlendirilmelidir. Öğrenci, türlü dertleri, türlü düşünceleri, türlü iç kaynaşmaları olan ateşli, genç bir kimse-dir. Hocalarıyla devamlı temas halinde olmak, onlarla sadece derslerde değil, her zaman, sosyal, kültürel ilişkiler kurmak, onlarla birlikte ve onların kılavuzluğu altında araştırmalar yapmak ister. Üniversitede öğrenci-öğretim üyesi oranı, bu çeşit münasebetleri çok güçleştirmektedir.

Yalnız Üniversitede okuyabilecek, araştırma yapabilecek güçteki öğrencilerin üniversiteye girebilmelerine imkân verecek bir sistem bulunmalıdır. Lise mezunlarına yedek subaylık hakkı verilmemesi, üniversiteye bu yetiklikte olmayan öğrencilerin sızmalarını çok artırmıştır.»

«Ancak, üniversite muhtariyetinin değerine gönülden bağlıysak, üniversitede kendi organları ile yapılacak hakiki bir reformu geciktirmemeliyiz. Bunun için gerekli, tedbirleri hazırlamak, sonra uygulamak hepimizin millete karşı borcudur. Tehlike çanlarına daha fazla kulaklarımızı kapamamalıyız, kapayamayız.»

BANKA Dergisi

Bir öğrenci isyanını labratuarda elde etmek isterseniz şöyle yapmalısınız: Binlerce sosyoloji öğrencisini alın, ancak 100 kişi sığabilecek bir salona ders dinlemek üzere koyun. Sınavlarda başarılı olsalar da kendilerine muhtemelen bir iş bulunamayacağını söyleyin. Sonra, onları, yü-

(*) 1/Haziran/1968 tarihli Times Gazetesinden alınmıştır.

celediği fikirlerin aksini yapan bir cemiyetle kuşatın. Bu cemiyet öğrencilerin düşüncelerini yansıtmayan siyasi particilerce yönetilmekte olsun. Daha sonra da, cem'iyette neyin bozuk olduğunu ve nasıl düzeltilceğini sorun. Bu konu ile tam ilgilenmiş, gönül koymuşlarken polisi çağırıp dayak attırım. Eh, artık bir kenara çekilip seyredin gümbürtüyü, olanlara da şaşın!

Şüphesiz bu kabaca bir tasvirdir. Ancak, Batı Dünyasındaki öğrenci hareketlerinde ortak bazı dertlere işaret etmektedir: Eğitim ve öğrenim güçlükleri, siyasete güvensizlik, manevi sıkıntılar, her hususta çeşitli engeller, huzursuzluk, ihtiras ve bir miktar da diğerlerini taklit.

Başkaldıranlar azınlıktır. Politik gösterilerin an'anevi olduğu ülkeler dışında, öğrencilerin çoğu, bir diploma, bir iş ve bir eş sahibi olmağı düşünen ılımlı kimselerdir. Hatta, isyancı olanlardan bir çoğu da, sonunda, bir aile hayatı, hayatta başarı, mal-mülk ve diğer maddi imkânlarda yoğunlaşacaklardır. Bu gerçek üzerinde fazla durmağa ve ayrıntılarına gitmeğe lüzum yok. Ancak, bu durum, öğrenci isyanları mes'lesini ortadan kaldırmıyor. Hiç değilse, iki sorunun cevaplanması lâzımdır. Birincisi, isyancı azınlık, olaylar çıkarma ve ilgili mercileri baskı altında tutma hususunda ne ölçüde güçlüdür ve belirli sonuçları almada çevreden ne derece bir destek bulmuştur? İkincisi, bu isyancıları biz yolunu şaşırmış, başa dert kimseler olarak mı, yoksa, önemle üzerinde durulmağa değer sosyal tenkitçiler olarak mı görmeliyiz? Eğer, ikinci şık doğru ise, görüşlerinin büyük çoğunluğa mal olup olmaması önemli olmayacaktır. Öncü fikirler, daima azınlıkta kalmış değiller midir?

İlk soru son olaylarla geniş ölçüde cevaplanmıştır. Öğrencilerin gücü kendini birçok, çeşitli yapıda ülkelerde kabul ettirmiştir. Hiçbir politik ve akademik merci, hatta çok totaliter ülkelerde bile, öğrenci temâyüllerini ihmâl edememiştir. Şimdi, her hükümet üniversiteye polis sokarken en az bir katı fazla düşünmek durumundadır. Her üniversite yönetimi, öğrencilerini cezalandırır veya öğrenci temsilcilerinin dileklerini reddederken dikkatli olacak, tereddüt geçirecektir.

Çoğu üniversiteler, anlaşmazlıkları, üniversite mes'elelerinde öğrencilere daha geniş söz hakkı tanıyarak gidermeğe çalışmaktadırlar. Hükümetler ise, şimdi, muasır sanayiî ortaya çıkardığı eğitim mes'lesini hâyli ihmâl etmiş olduklarını kavramaktadırlar.

Başkaldıran öğrencilerin değerli bir şey söyleyip söylemedikleri şeklindeki ikinci soruya gelince; bu da kısmen olaylarla cevaplanmıştır. İsyancı öğrenciler, çok kimseyi kendi yanlarına alabilmişler ve bazı ülkelerde halk oyununun geniş desteğini de kazanmışlardır. Heyecan halinde fikirlerini yeterince iyi ifade edememiş olabilirler. Ama, bu sonucu etkilemez. Gerçek şudur ki; şayet yeni bir şey getirmeselerdi ve

düşünceleri yalnız kendilerine kalsaydı, tecrit edilmeleri ve tasvip görmemeleri gerekirdi, Ancak, bu durum, toplumda köklü değişimler ön-gören bazı fikirlerinin geniş ölçüde desteklendiği anlamına da alınmamalıdır.

Hiddet

Öteyandan, bugünkü cemiyette, istenilen bazı köklü değişiklik tartışmalarının ayrıntılarına gitmeğe pek de lüzum olmasa gerek. Çünkü, bu konuda isyancılar da hem fikir değiller. Muhtemelen şu gözlemi tes-bit ve kabul etmek daha faydaladır: çoğu köklü değişiklik taraftarları, yolunu şaşırılmış çığırtañlar değil ve fakat zeki, ilgi çekici ve çoğu kere sempatik gençlerdir.

İddiaları tartışılabilir. Tecrübeleri kısa, metodları sevimsiz olsa da, gerçekte yaptıkları, modern cemiyetin bazı yönlerine olan kızgınlık ve hoşnutsuzluklarını ifade etmekten ibarettir. Esas itibariyle haksızlığa, samimiyetsizliğe, baskıya ve maddeciliğe karşı çıkmaktadırlar. Köklü reform isteklerini bir eser gibi sunamadılar diye ihmâl edilmeleri doğru olamaz.

İtirazları, önce, ülkelerindeki eğitim sistemlerinin basit noksanlarından başlamaktadır.

Daha önceki seri makalelerde belirttiğimiz üzere, Dünya öğrenci nüfusu hızla artmaktadır. Ve bu artış devam edecektir. Meselâ, İngiltere'de, 1980 yılında, şimdikine göre 1 misli artış beklenmektedir. Bunun ortaya çıkaracağı istekler bir yana, eğitimdeki öğretim üyesi/öğrenci sayısı dengesini zedeliyecek ve daha çok üniversite mezununun üniversitede öğretim üyesi olmasını gerektirecektir.

Güçlü siyasî unsurların sebebiyet verdiği durumlar dışında, öğrenci hareketleri ve eğitim krizi arasında yakın bir ilişki mevcut görünüyor. Yine, öğretim üyesi ile öğrenci sayısı dengesinin de bu hareketlerde bir payı olduğu anlaşılıyor. Bunun isbatı zordur, ancak, meselâ, İngiltere'de ortalama öğretim üyesi/öğrenci nisbeti 1/10 iken, Sorbon'da 1/98, Batı Berlin'de 1/50 ve bazı genel bilgi dallarında 1/300 dür.

Bu sayılar tek başına, bir mes'ele çıkarmayabilirdi. Aynı zamanda, tümüyle üniversitenin cemiyet ve politikadaki rolü değişiyor. Gelişmiş ülkelerde olduğu kadar, gelişmekte olan ülkelerde de ünivertiselerin temel görevleri, artık daha çok, beşerî bilimler okumuş, küçük bir seçkin zümre yetiştirmek değildir. Ne de ilim için ilim yapmaktır.

Şayet milletin refahı sözkonusu ise, üniversiteler, belli yetenekleri taşıyan belli sayıda adam yetiştirme durumundadır. Üniversiteler, bugün, aile çevreleri yüksek öğrenim geleneğine yabancı bulunan bir kısım öğrencileri de yetiştirmek zorundadır. Öğrenci, istihsâl makinesin-

de bir hammadde haline gelmektedir. Buna rağmen, yeterli ilgiyi çekememektedir. Üniversite aynı zamanda hükümet, sanayi ve yurt savunması için de çalışmak durumundadır. Bu ihtiyaçlar ise, sık sık öğrencileri yetiştirmekten daha ağır basmaktadır.

Benzeri ana mes'eleler çoğu ülkelerde aynıdır. Amerika'da öğrenci bunları üniversitelerin büyüklüğünde, gayri şahsi oluşunda ve öğrencilerin yetiştirilmesinin ihmâl edilmişinde hissetmektedir. Berkeley Üniversitesinde 27431 öğrenci vardır ve sık sık işitilen öğrenci şikâyeti; «ben sadece 27431 kişi arasında isimsiz biriyim» şeklindedir. İş hayatının ve hükümetin istekleri de buna eklenmektedir.

Ces'amet Mes'elesi

Avrupa'da üniversitelerin cesameti de bir mes'eledir. Sorbonne'da 125.000 öğrenci vardır. Batı Berlin'de 15.100 ve Roma'da 63.000. Daha da kötüsü bazı üniversiteler hâlâ 19. asır yapısındadır. Bu üniversitelerde öğretim üyelerinin sayısı azdır ve kendi içlerine dönük, mütehakkim bir yönetici zümre teşkil etmektedirler. Bunların çıkarları, genellikle, mevcut düzeni aynen muhafaza etmektir, ki bu temâyül tepkilere yol açan mutad sebeplerden biridir: Batı Almanya'da olduğu gibi.

Fransa'da, parlak görüşüne rağmen, benzeri mes'eleler vardır. Üniversiteler, daha çok beşeri bilgiler alanında mezun vermektedir. Bu mezunlar, iş hayatında yer bulamamaktadır. Öğrenci yoğunluğu çok fazladır. Herçeşit hizmetler ve kitaplar kıttır. Öğrencilerden, aşırı, hatta yersiz akademik isteklerde bulunmaktadır. Öğretim üyeleriyle öğrencilerin temas imkânları hemen hemen hiç yoktur.

İngiltere'de öğrenciler öteki ülkelere kıyasla daha iyi durumdadırlar. Bunda üniversitelerin sakin (tenha) havasının da bir etkisi olsa gerektir. Ancak, İngiltere'de de, üniversiteler büyümeğe, öğretim üyeleri öğrencilerine karşı görevlerini ihmâl etmeğe ve öğrenciler de kendilerini unutulmuş hissetmeğe başlamışlardır. Bazı öğretim üyelerinin mütehakkim davranış hevesleri yer yer öğrencilerin sızıltılarına sebebiyet vermektedir.

Çoğu yerlerde öğrenciler, ülkelerin artan refahı arasında geçim sıkıntısı içindedirler. İktisatçı dili kullanırsak, ihmâl edilmiş, geniş bir proleterya teşkil etmektedirler. Artık, öğrenciler, başka şekillerde imkânlara kavuşacakları, daha sonra fazla kazanacakları, ya da öğrenimin kendisinin bir imkân olduğu cihetle, şimdi, güçlülere göğüs germeleri gerektiği şeklindeki muhafazakâr görüşü kabullenmemektedirler.

Okumak artık özel bir imkân olarak düşünülmemektedir. Öğrenciler, hükümetin, kendilerine; kendilerinin hükümete olduğundan daha fazla, ihtiyacı bulunduğunu bilmektedirler. Kaldı ki, öğrencilerin «aydın işçiler» olarak ücrete hak kazandıkları görüşü de rağbette dir.

Bütün bu eğitim güçlükleri içinde isyancı öğrenciler, tüm öğrencilerin mes'elelerini dile getirmektedirler. İşte çevreden destek görmelerinin sebebi budur ve bu durum Amerika, Almanya ve Londra'da üniversitelere karşı bir akımın doğmasına yol açmaktadır. Bu akım, üniversitenin, içe kapanık öğretim üyelerinin tahakkümündeki eski «medrese» anlayışından öteye gidemediğini iddia etmektedir.

Fakat, daha büyük bazı mes'elelerde de, gençler nesillerinin hissiyatını yansıtmaktadırlar. İsyancı öğrencilerin iki temel iddiası; ferdin cemiyet içindeki yeri, gücü ile hükümetler ve siyasi partilere güvensizliktir. Her iki iddiada da gerçek payı vardır ve bu görüş devrimci öğrenciler dışındaki öğrencilerce de paylaşılmaktadır. Şüphesiz bu, soyut fikirler ve ahlaki değerleri günlük politikaya tercih eden gençliğe has bir davranıştır. Ancak, bu noktada daha da ileri giderek, hiçbir siyasi partiye güvenilemeyeceği ve parti politikalarının gerçekçi olmadığını, hükümetlerin ise gittikçe güçsüzleştiklerini iddia etmektedirler.

İnkâr

Bu geniş beğenmeme olayının bir belirtisi, başka ülkelerde de görüldüğü gibi, -ve İngiltere'de bu yıl başlarında Danton Komitesinin işare ettiği üzere- tabii bilimlerden uzaklaşmadır.

Gençliğin teknolojik gelişmeğe karşı duyduğu kızgınlık olaya damgasını vurmuş oluyor.

Bu güvensizlik, yalnız tabii bilimlerin imkânlarından yararlanamayanlar arasında değildir. Belki daha çok, en zeki ve en imkânlı kütle arasındadır. Başkaldıran sosyoloji öğrencilerinden bir çoğu, tabii bilimleri ve onun sağlayacağı emniyet ve maddî refahı istiyerek bırakmış öğrencilerdir. Artık, bilimi, geleceğin öncü insanlarını, yersiz inanç ve sefâletten akıl ve zenginliğe ulaştıracak bir ışık olarak görmüyorlar. Aksine, belki yıkıcı bir güç yarattığını görüyorlar. Öyle bir güç ki, ev ve okul yerine hükümetlere uzay ve kıt'alararası roketler yapmak fırsatını vermektedir. Bu sebeplerle, mes'elelerin çözümünü de, tabii bilimlerde değil, beşerî ve sosyal ilişkilerin ve fert olarak kendilerinin tetkikinde aramaktadırlar.

Öğrenci hareketlerine az yetişkin, haylaz gençliğin cemiyete karşı direnme, yabancılaşma ve düşmanlık hisleri altında tesadüfi, amaçsız bir şiddet gösterisi olarak bakılamaz. Müphem şekilde de olsa, gençler, hayatın anlamı hakkında birbirine benzer sorularla karşımıza çıkıyorlar.

Zamanımızda savaş ve dış tehlikeler olmadığı gibi keşfedilecek yeni ufuklar da mevcut görünmüyor. İnsan başarı ve ihtirasları ev, aile ve otomobil ile hudutlandırılmış gibi. Çoğu ülkeler artık yeni topraklar edinme, ya da halkı iç mes'elelerden alıp dış maceralara sürükleme

hevesine giremiyorlar. Bu sebeplerle daha çok kendi mes'elelerine eğiliyorlar.

Fakat, tümüyle mevcut düzeni inkâr, mes'elelere açık çözüm yolları getirmeyen sol partilerinin tutumlarıyla da ilgilidir. Yine bu davranışın, ileri sürülen prensiplerle bunların uygulanışı arasındaki büyük farklılıkla bir ilişkisi olmalıdır. Meselâ, şüphesiz ki, Amerika hakkındaki kanaatlerde aldanma, düzeni inkârda, bellibaşlı unsurlardan biridir. Demokratik rejimin savunucusu olacağına ve kapitalist düzenin başarılı bir örneğini göstereceğine, Amerika, şimdi, içinde ırk ayırımı mes'eleleri, dışta (Vietnam'da) ise, müstebit bir hükümet adına, haksız bir savaş veriyor.

Prensipieri uygulamaya koyma hususunda hükümetler herhalde bugünlerdeki kadar hiç aciz kalmamışlardır. Başkan Johnson Vietnam Savaşını önliyeceğini söyledi, tam aksini yaptı. Belki böyle istediğinden değil, olayları kontrolü altında tutamadığından. İngiltere'de İşçi Partisi, istediklerinin pek azını yapabildi. Batı Almanya'da Sosyal Demokrat Parti, muarızları ile koalisyona girdi. Hemen bütün hükümetler sulh istediklerini söyleyip harp hazırlığına giriştiler. Hepsi de sosyal adaleti sağlayacaklarını ve sefâleti kaldıracıklarını vaat ettiler, fakat bunda başarı kazanamadılar.

Çoğu gençlere şimdi dünyada işleri çevirenin, öncelikleri tesbit edenin ve halka ihtiyacı olmayan malları almağı telkin edenin ticari ilişkiler olduğu kanısı hakim bulunuyor. Ona göre, önceki nesil yalnız yönetme gücünü değil, fakat yönetme güvencini de yitirmiştir. Bir imparatorluğun son günlerinde, hakim sınıf nasıl hükmetme hakkına olan inancını yitirir de huzursuz olur ve hakimiyet elden gider ise, durum bunu andırmaktadır.

Güçlülük Hissi

İster hoşla gitsin, ister gitmesin öğrenciler bugün kendi güçlerinin farkına varmış bulunuyorlar. Aynı zamanda bu gücü kullanışın moda haline geldiğini de görüyorlar. İngiltere'de birçok üniversitede öğrenci gurupları yetkililerle boy ölçüşecekleri mes'eleler aramaktadır. «Önce hareket gelmeli, neticeler kendiliğinden doğacaktır. İnsan zamanın (yahut Fransa'nın) gerisinde kalmamalı!»

Bununla birlikte, birçok konularda bu taklit unsuru mevcut değildir. Yönetime katılmak isteyen öğrenciler, toplantılarda masa başına bağlanmanın ne derece sıkıntılı olduğunu da düşünmektedirler. Öğrenci kütlesi daima değişmektedir. Bu bakımdan kendini devamlı bir siyasi güç olarak kabul ettirmesi kolay değildir.

Biran için öğrenci isyanlarındaki sebeplerin hep geçici olduğunu düşünelim. Böyle de olsa, bazı temel unsurlar mevcut kalacaktır: çok sayıda ve fikirlerini savunun bir öğrenci topluluğu, eğitim sorunları, öğrenci çoğunluğunun bugünkü siyasi hayata güvensizliği gibi.

BAŐAK SİGORTA

SERMAYESİ : 3.000.000 TL.

Acente Sayısı : 926

- Yangın
- Nakliyat
- Kaza
- Erektion All Risk
- Makina ve Montaj
- Hayat – Hayat Grup
- Dolu
- Hayvan

**Bütün sigortalarınız için Yurdun
her köşesinde hizmetinizdedir**

ADRES : Halaskârgazi Cad. No. 15 — HARBİYE

Telgraf : BAŐİGORTA

Tel. : 47 12 56. 47 12 57. 47 83 54. 47 56 76

GELİŞMEMİŞ EKONOMİLERDE MEVDUAT NE ÖLÇÜDE ÖNEMLİDİR?

Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU

Mayıs ayı sonunda Ankarada, Türkiye Ekonomi Kurumunun tertip ettiği «Bankacılık» seminerine verdiğim tebliğde, Türkiyede mevduatın milli ekonomi bakımından ehemmiyetli olmadığını savundum. Bu konudaki düşüncelerim Seminere iştirak eden öğretim üyeleri ve bankacılar tarafından fazlasıyla yadırgandı ve tenkit konusu oldu. Tenkitleri dikkatle dinledim, fakat fikirlerimi değiştirmedim.

Para ve bankacılık konusunda yıllardanberi kökleşmiş bazı düşünceleri değiştirmek hiç şüphesiz kolay olmaz. Hele bunlar arasında anlaşılması çok kolay ve akli selime çok uygun görünen bir tanesini tenkit etmek büyük tepkiler ile karşılaşacaktır.

Mevduat nasıl olur da milli ekonomi için ehemmiyetli değildir? Memleketin kalkınması için yatırımlara ihtiyaç vardır. Yatırımların da kaynağı tasarruftur. Halkın yaptığı tasarruflar, para halinde çekmeceelerde yatak altlarında saklanır ise, bunlar yatırım haline gelemeyecek ve milli servet heder olup gidecektir. İşte bankalar bu tasarrufları mevduat haline getirmek suretile milli ekonomiye büyük hizmetler görür. Zira bu suretle mevduat haline gelen tasarruflar banka kredisi olarak milli ekonominin hizmetine girer... İşte iktisatçıların ve bankacıların halka inandıрмаğa çalıştığı düşünce budur ve bu konuda çok muvaffak da olmuşlardır. Aksi fikirleri ne iktisatçılara, ne bankacılara, ne de halka aşılacak kolay değildir. Ama ne var ki, mevduatın çok ehemmiyetli bulunduğu hususundaki düşünce, Türkiyenin bugünkü şartlarında kökünden sakattır, yanlıştır.

Bir milli ekonomideki reel iktisadî büyüklüklerle nakdî (Moneter) iktisadî büyüklükleri birbirinden ayıramama itiyadına sahip herkes bu çeşit yanlışları yapar, hatalı fikirlere bağlanıp kalır. Nitekim tasarruf ve yatırım reel büyüklüklerdir. Mevduat ise nakdî (Moneter) bir büyüklüktür.

Bir memlekette tasarruf yapılıncı bu ister mevduat olsun, ister ceplerde veya yatak altlarında saklansın, tasarrufu yatırım haline getirmek kolay olur. Nitekim yapılan mevduat miktarında piyasaya para

çıkarılır ve bu para yatırım yapacaklara verilir ise, tasarrufun hiç de mevduat olmasına lüzum yoktur. Yapılmış olan tasarruf böylece yatırım haline gelir.

Tasarrufun yatırım haline gelirken mevduat olması gelişmiş memleketlerde bazı sebeplerle anlamlıdır. Nitekim tasarruflar mevduat haline gelmeyip saklandığı takdirde milli ekonomide bir talep eksikliği husule gelir ve işsizlik olur, iktisadi büyüme oranı azalır. vs... Fakat Türkiye gibi talep noksanı değil, daima talep fazlalığı bulunan bir memlekette, bu talep eksikliği mekanizmasının her hangibir anlamı yoktur.

Bu meseleyi biraz derinleştirelim ve tasarruf yatırım mekanizmasına biraz daha yakından bakalım. Bir memlekette kazanılan gelirler ya istihlâk edilir veya tasarruf edilir. (*) Bunu alışılmış harflerle gösterecek olursak,

$$Y = C + S$$

Y = Milli gelir

C = İstihlâk

S = Tasarruf

Diğer taraftan bu yıl istihlal olunan mal ve hizmetlerin yekûnu olan milli gelir yani (Y) piyasada saklanacaktır. Diyelim ki 10.000 lira veya ünite tutarında mal ve hizmet (milli gelir) istihlal edilmiştir. İstihlal olunan mal ve hizmet karşısında talep 10.000 den fazla olur ise, fiyatlar artmağa ve müteakip devrede milli gelir çoğalmağa başlar. Aksi takdirde yeni istihlal olunan 10.000 (ünite veya lira) konusundaki talep 10.000 den az olur ise fiyatlar azalıp, milli gelir müteakip devrelerde düşmeğe yüz tutar. İşte bütün mesele buradadır, istihlal olunan 10.000 (ünite-lira) karşısındaki talep ne olacaktır? İstihlal olunan malları kimler ne maksatla satın alacaktır?

Talep iki kaynaktan gelir, mallar ya istihlâk için veya yatırım yapılmak için talep edilir. Harflerle

$$D = C + I$$

D = Toplam talep

I = Yatırım

İki denklem yan yana getirilince şu hakikatler ortaya çıkar:

$$Y = C + S$$

$$D = C + I$$

Y nin D ye eşit olması yani istihlal olunan mal ve hizmet kadar talep bulunabilmesi için $S = I$ yani tasarruf yatırıma eşit olmalıdır.

(*) Dış memleketlerle olan ilişkiler ihmâl ediliyor.

Şu halde yapılan tasarrufların hepsinin yatırım haline getirilmesi icap eder. Tasarruf olunan paralar ceplerde veya yatak altlarında saklanırsa bunlar yatırım haline gelemeyecek, neticede hem yatırımlar mümkün bulunan seviyesinin altında kalacak, hem toplam talep istihsal olunan mal ve hizmetlerden az bulunacağı cihetle ekonomi bir deflasyon prosesine girerek millî gelir azalacaktır.

Bütün bu söylenenler bir yere kadar doğrudur. Nitekim, memlekette yatırım yapma arzusu var ise, tasarruflar yatırımcıların emrine verilsin veya verilmesin, hatta tasarruf yapılsın veya yapılmamasın istenilen yatırımı yapmak mümkündür. Yatırım yapmak isteyenlere Merkez Bankası para basıp verdiği takdirde arzu olunan yatırımlar gerçekleştirilir.

Şimdi, yukarıki teorik izahların ışığında Türkiyedeki duruma bir göz atalım; yıllardanberi Türkiyede bir talep noksanlığı değil, bilâkis bir talep fazlalığı vardır. Yukarıdaki harflerle ifade edilmek istenirse D daima Y den yüksektir. Bunun sebebi Merkez Bankasının emisyon hacmini devamlı olarak artırması, belirtisi ise, fiyatların devamlı olarak yükselmesidir. Bu talep şişkinliği varken ve görebildiğimiz gelecekte devam etmesi muhtemelken halkın tasarruflarının bankaya gelmemesi millî ekonomi bakımından hiç bir mana ifade etmez.

Şu halde, mevcut şartlar altında tasarrufların mevduat haline gelmemesinin bir anlamı yoktur. Meseleyi şu şekilde ortaya koyarsak acaba mevduatın ehemmiyeti artar mı? Bankalar halkı mevduat yapmaya alıştırmak suretiyle bizzat tasarrufların artmasına imkân verir ve bu suretle yatırımlar daha yüksek seviyelerde gerçekleştirilebilir. Yalnız çok dikkat edilsin ki, bu düşünce saklı paraların bankaya gelmesi düşüncesinden çok farklıdır ve bunun bir ekonomik anlamı mevcuttur. Fakat bu delil de görüldüğü kadar kuvvetli değildir.

Acaba sırf mevduat yapmak için tasarruf ne derecede teşvik edilir? Tasarrufun çok çeşitli şekilleri arasında mevduat sahibi diye bir sâikin her hangi bir ehemmiyeti bulunacağını sanmıyorum.

İktisaden gelişmiş memleketlerde mevduatın millî ekonomiler için önemi hiç şüphesiz büyüktür. Zira gelişmiş memleketler malî ekonomi denilen bir ekonomik bünyeye sahiptirler. Bu memleketlerde millî ekonominin likiditesi, faiz hadleri, yatırım kararları v.s. mevduat ile yakından ilgilidir.

Bankalarımız mevduat üzerinde durmaktansa daha önemlisi, gelişen ekonomimizin ihtiyaçlarını karşılayan müesseseler haline gelmeye gayret etmelidir.

BONOLARIN TAHSİLİ VE ÖDEMEME PROTESTOLARININ ÇEKİLMESİNDE BANKALARIN SORUMLULUĞU

Dündar ÖZBİL
(Avukat)

1. Konuya Giriş:

Bonoların tahsili hâmile ait bir haktır. Hâmilin bono bedelini istiyebilmesine «müracaat hakkı» denilmektedir. Hâmilin bu müracaat hakkını, genellikle Bankalar eliyle kullanmasında bazı zorunluk ve kolaylıklar bulunmaktadır. Diğer bir deyişle, hâmil bu hakkını kullanmak için riayete mecbur olduğu usullerin tatbikinde, bankayı tavsit etmektedir. Bankanın bu işlemde gerekli şartları yerine getirmemesinden dolayı bazı hukukî meseleler ortaya çıkmaktadır.

2. Hâmil :

Hâmil, ciro ve teslim yoluyla bonoyu devir almış kişidir. Kanunun hâmile tanıdığı haklar, kendisinin yetkili hâmil olduğunu isbat etmesi halinde, kullanılabilir. Bu sebeple bir bonoyu elinde bulunduran kişi, son ciro beyaz ciro dahi olsa, kendi hakkı müteselsil ve bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde yetkili hâmil sayılır. (TK. 593. 598) Yetkili hâmil, kanunen bono bedelini istemeye hakkı bulunan alacaklı kişidir. Bu alacaklının alacağını alabilmesine müracaat hakkı da diyebiliriz.

3. Hâmile Tanınan Müracaat Hakkı:

Genel kaide: Bir bononun ödenmemesinden dolayı, borçlu kişi ve cirantalar veya bunlara aval veren kişiler hâmile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumlu kalırlar. Hâmil, bunların borçlanmadaki sıraları ile bağlı olmaksızın herbirine veya bunlardan bazılarına yahut hepsine birden müracaat edebilir. Bundan başka hâmil, borçludan yalnız birine müracaat etmekle diğer borçlularla ilk önce müracaat ettiği borçludan sonra gelenlere karşı haklarını kaybetmez. (TK: 636)

Kullanılan kısaltmalar : TK rümuzu, Türk Ticaret Kanunu, BK rümuzu, Türk Borçlar Kanunu, YİİD rümuzu, Yargıtay İcra İflas Dairesi, için kullanılmıştır.

Ancak, bu genel kaide iki yerde değişir. Bunlardan birincisi, zamanaşımı, diğeri de rehin cirosudur. Bunları özel durum olarak incileyebiliriz:

Özel Durum : a) Zamanaşımı karşısında müracaat hakkı kısıtlanmıştır. Hâmil bonoyu imzalayarak borçlu sıfatıyla veren kişiye (borçluya) karşı vade tarihinden itibaren üç yıl, cirantaya karşı da protesto tarihinden veya vadenin bittiği tarihten itibaren bir yıl içinde müracaat hakkını kullanmak zorundadır. (*) Aksi halde müracaat hakkını kaybeder. (**) (TK: 661).

Zamanaşımını kesen müracaat hakkı, dava açılması, takip talebinde bulunulması yahut davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflâs masasına bildirilmesiyle kullanılır. (TK: 662). Bu maddenin sınırlayıcı sayımından anlaşıldığına göre diğer hal ve şekiller (örneğin bono bedelinin kısmen ödenmesi) zamanaşımını kesmemektedir. Diğer taraftan, zamanaşımını kesen muameleler, her kim hakkında vaki olmuşsa ancak ona karşı hüküm ifade eder. Örneğin, hâmil bonoda cirantayı, daha varlıklı görmüş ve yalnız bunu takip etmişse zamanaşımı yalnız ciranta hakkında kesilir, borçlu hakkında vadeden itibaren üç yıllık zamanaşımı işler. Faraza dördüncü yıl sonunda cirantadan da hakkını alamamışsa bu kere tekrar borçluya karşı takip hakkı zamanaşımı sebebiyle mümkün olamaz.

b) Terhini ciro: Hâmilin bonodaki kişilerden istediğini takip imkânı, terhini ciro halinde kaldırılmıştır. Terhini ciro, en yaygın olarak bankaların senet mukabili kredi işlemlerinde tatbik edilir. Tacir, sattığı malın bedeli karşılığında aldığı bonoyu kredi almak istediği bankaya rehin ciro suyla devreder. (TK: 601) Ancak, bankalar bu krediyi bono bedellerinin aşağısında, (örneğin %-25 noksaniyle) açarlar. Müşteri ile banka arasındaki münasebet, bonodaki hâmil ve ciranta münasebetinden ziyade hesabı cariyeye dayanır. şu hale göre bu kabil bonoları bankaya vermiş olan ciranta, verdiği bonolardan daha az miktarda bankaya borçlu kalmış olur. İşte bu sebeple hâmil olan Bankanın ciranta durumundaki müşterisine müracaat hakkı kabul edilmemiştir. Banka, bu cirantaya karşı senet mukabili avans mukavelenamesine ve hesabı carinin verdiği alacak bakiyesine göre müracaat hakkını kullanabilecektir. Yargıtayın görüşü bu merkezdedir. (***) Bu suretle müracaat

(*) Bonoda «masrafsız iade olunacaktır» kaydı varsa zaman aşımı vadeden itibaren işlemeye başlar.

(**) Zamanaşımı bir def'dir. Bu dermayen edilmediği takdirde hâkim bunu kendiliğinden nazara alamaz. (BK: 140)

(***) YİİD 6-2-1962 E: 1480, K: 2055 ve YİİD 29-5-1965 E: 4842 K: 5331 ve YİİD 6-6-1965 E: 5059, K: 5615 kararlarında bu görüş belirtilmiştir.

caat hakkını kısıtlayan ikinci özel durum terhinin ciroda mevcut bulunmaktadır.

4. Müracaat Hakkının Şumülü :

Hâmil, ayrıntılı haller hariç kendisine müteselsilen borçlu bulunan kişilere karşı:

1. Bononun ödenmemiş olan bedelini,
2. Şart kılınmışsa faizi (*)
3. Vadenin gelmesinden itibaren işliyecek % 10 hesabıyla faizi (**)
4. Protesto masraflarını,
5. Diğer masrafları (örneğin: banka tahsil hizmet masrafları)
6. Bono bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücreti, istiyebilir (TK: 637)

5. Müracaat Hakkının Doğması :

Hâmilin kendisine karşı sorumlu kalan kişilere müracaat edebilmesi bazı şartlara bağlıdır. Bu şartlardan en önemlisi bonoyu tahsile vermesi ve ödenmeme hali olursa bunu tespit ettirmesidir. Protestodan muafiyet halleri hariç olmak üzere (TK: 634, 643) hâmilin ödemediği imtina halini diğer bir deyişle bonodaki borçlunun mütemerrit olduğunu «ödememe protestosu» denilen resmî bir belge ile tesbit ettirmesi mecburidir. Bu protestonun ödeme gününü takip eden iki iş günü içinde çekilmesi lâzımdır. (TK: 626) Aksi halde hâmil, borçlu hariç olmak üzere cirantalara ve diğer borçlulara karşı haiz olduğu müracaat haklarını kaybeder (TK: 642) Örneğin, protesto işlemini banka yerine getirmemişse, müşterisi olan ciranta, kendinden evvel gelen cirantalarından bono bedelini istiyemeyecektir. Keza, bono borçlusundan da alacağını tahsil edememişse müracaat hakkının kaybolmasından ötürü bir zarar hali meydana gelecektir.

Diğer taraftan, ödememe protestosunun süreleri içinde keşide edilmesi lâzımdır. Hâmil ödememe protestosunu süresinden sonra keşide ettirmek isterse Noterlerin ve aracı olan bankanın bunu yapmaması ge-

---

(*) Bu faiz bononun ihdası gününden vadeye kadar bonoda açıkça gösterilen faizdir. Bononun bedeli üzerinden işliyen bu faize «ödünç para faizi» denilmesi maksada daha uygun düşmektedir.

(**) Vadenin gelmesiyle işliyecek faizin türüne temerrüt faizi denilmektedir. Ticaret Kanununun 9 uncu maddesinde bu terim kabul edilmiştir; bu suretle ödünç para faizinden kesinlikle ayırmak kabul olmuştur. Banka Dergisi Ağustos 1966 sayısında «Ticari İşlerde Faiz ve Temerrüt Faizi» başlıklı yazımızda görüşlerimiz açıklanmıştır.

rekir. Eğer süresinden sonra böyle bir protesto yapılmışsa, bu protesto, Ticaret Kanununun belirttiği anlamda bir «ödememe protestosu» mahiyetini iktisap etmiyecektir.

6. Müracaat Hakkının Kaybolmasından Çıkan Meseleler :

Ödememe protestosunun süresi içinde yapılmamasından dolayı hasıl olacak zararın tazmini meselesi müşteri ile banka ve noter arasında önemli bir ihtilâf yaratmaktadır.

Müşterisinin bonosunu alan banka, tahsil cirosu ile haiz olduğu hakka istinaden bono bedelini tahsil edecektir. Müşteri ile Banka arasında vekâlet hükümleri cari olmaktadır. Esasen müşteri, «bedeli tahsil içindir» «kabız içindir» «vekâleten» ibaresini veya sadece tevkili ifade eden diğer bir herhangi kaydı ihtiva eden bir ciro ile bankaya, senedi devretmektedir. (TK: 600) Yargıtay Ticaret Dairesinin E: 965/4330 K: 967/4122 nolu 17.11.1967 tarihli içtihadında da vekâlet hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Kararda, «senedi bankaya tahsil cirosu ile veren cirantalara karşı hakkını kaybeden davacı dava tarihinde borçluya müracaat ederek alacağının tahsiline tevessül etmiş değildir. Bu itibarla alacağını tahsil edememekten mütevellit bir zararı yoktur. Borçlu aleyhine başka bir takipten dolayı aciz vesikasının alınmış olması henüz müracaat edilmeyen alacağın da tahsil imkânsızlığı olduğunu isbat etmez. Banka ile davacı arasındaki münasebet, yapılan ciro tahsil cirosu olması itibariyle Borçlar Kanununun vekâlet hükümlerine tabidir. Zarar doğduktan sonra davalı aleyhine açılacak davada davalının kusurlu olup olmadığı incelenir.» denilmektedir. Arşivimizde bulunan bu dava dosyasından ve bu içtihattan çıkan sonuca göre;

1. Olayda vekâlet akdi cereyan edecektir.
2. Ticaret Kanununun 661 inci maddesindeki zamanaşımı yerine on yıllık zamanaşımı uygulanacaktır (BK: 125)
3. Banka vekil sıfatıyla senedi tahsile almakla onun protesto işlemini yapması da görevi içinde kalmaktadır.
4. Bu halde vekil durumunda olan Banka müşterisine karşı borçlar Kanununun 389 ve müteakip maddelerine göre kusurlu hallerden ötürü sorumlu bulunacaktır.

Düzeltilme ve İtizar :

Dündar Özbil'in, Haziran/1968 sayımızda yayınlanan «Kollektif Şirket Ortaklarının Şirketin Borçlarından Ötürü Şahsî Sorumluluğu» yazısında bir tashih hatası olmuştur. Şöyle ki; Dergide 22. sahife, 15. satırda «Bu sebeple ...» diye başlayan cümle şöyle olacaktır: «Bu sebeple alacaklı haczi düşürmemek için şirket aleyhindeki takibin semeresiz kalmasını sağlayacaktır. Takibin semeresizliği ne zaman belli olur?...»

Düzeltilir, özür dileriz. BANKA

BANKALARDA BAZI MALİ TAHLİL VE İSTİHBARAT MESELELERİ HAKKINDA

Necdet DURAKBAŞA

1) Giriş :

Herçeşit kredi nev'inde, (ister kısa, ister orta veya uzun vadeli olsun, ister ticarî, ister sınaî veya zirai kredi olsun) krediyi talep eden işletmenin tetkiki önemlidir. Bu önem, kredi vermenin bankaların temel görevlerinden biri olması ile ilgilidir. Geniş ölçüde yabancı kaynak kullanan bankalar, bu kaynakların dağıtımını, kendi likiditelerine uygun şekilde, emniyetli ve kârlı olarak yapmak yükümlüdürler.

Bankalar kredi müşterileri hakkında doğru bilgi edinerek kredi talebini değerlendirebilmeği, Genel Müdürlük kuruluşlarında «Krediler Müdürlüğü» çerçevesinde ya da ayrı bir «İstihbarat ve Mali Tahlil Müdürlüğü» kurarak; şube seviyesinde ise, şube istihbarat servisleri vasıtasıyla temine çalışmaktadırlar. Dış ülkelerde de durum farklı değildir. Ancak, özellikle dayanır malların taksitli satışlarının kredilendirildiği Avrupa ve Amerika Bankacılığında, firmalar hakkındaki istihbarat, özel kurumlar eliyle, büyük bir kütleyle kadar genişletilebilmektedir.

İstihbarat ve mali tahlil işlerinin, özellikle büyük piyasalarda, piyasanın bir bütün olarak ele alınabilmesi, piyasadaki iktisadî - mali olayların tek elden takibi, firma değerlendirmelerinin objektif, yeknesak ölçülere vurulabilmesi ve bir istihbarat arşivi tesisini sağlamak amacıyla Genel Müdürlük kuruluşu olarak merkezileştirilmesinde faydalar vardır. Bu amacı gerçekleştirecek istihbarat - mali tahlil elemanlarının iktisat, işletme, muhasebe, piyasa, hukuk, genel kültür ve teknolojik bilgiler yanında, araştırma ve muhakeme gücü, takip fikri ve temsil kabiliyetine sahip bulunması, tarafsız ve doğru olması gerekecektir. İstihbarat - mali tahlil elemanlarının ona göre alınıp bu alanda uzman olarak yetiştirilmesi işin başarısında ve bu sebeple kredinin emniyetinde kaçınılmaz bir şarttır.

Bankalarımızda, son zamanlarda istihbarat - malî tahlil işlerinin, bir Genel Müdürlük kuruluşu olarak, özellikle, Yurdumuz piyasa muamelelerinin büyük kısmına sahne olan İstanbul Piyasasında merkezi -leştirilmesi ve bu alanda uzman eleman yetiştirilmesi çabaları artmıştır.

Bu yazımızda, istihbarat ve malî tahlil işlerinde ortaya çıkabilecek bazı temel mes'elelere dokunulacaktır.

2) İstihbarat - malî tahlil elemanı ile kredi kararcısı arasında görüş açısı farkı ve ilişkiler :

İstihbarat-malî tahlil elemanına düşen görev; bir işletmenin maddî ve beşerî yapısı ile -bugünkü durumunu ve gelecek gelişme imkânları olduğu gibi ortaya koymak, kredi ihtiyacını tesbit etmekten ibarettir. Kredi kararcısı, işletme hakkındaki istihbarat-malî tahlil raporuna dayanarak, elindeki kaynaklara (imkânlarla) göre ve talepler arasından kârlılık, emniyet, bankanın amacı, Yurt ekonomisi açısından tercihler yapmak suretiyle kredi kararını verecek, kredinin emniyeti bakımından gerekli karşılıkları alarak, teknik işlemleri tamamlayacaktır. Kredi kararcısının, kredi talebine bakış açısı, Genel Müdürlük seviyesinde olsun, şubeler seviyesinde olsun böyledir.

Şu halde; istihbarat - malî tahlil raporu, bir işletmenin durumunu, gelecek inkişâflarını, kredi talebi ihtiyacını ve kredi kararına tesirli olabilecek -icabında krediye alınabilecek karşılıkları da işaret ederek diğer bütün unsurları ne kadar doğrulukla, açıklıkla ortaya koyabilir ise, kredi kararcısının işini o derece kolaylaştırmış olacaktır.

Kredi kararına bu derece etkili bir çalışmanın, (istihbarat - malî tahlil çalışmasının) kredi kararının verilmesi ve uygulamaya konulması işi ile ne kadar yakından ilgili olduğu ortadadır. Bu durum, her iki bölümün çok yakın bir işbirliğini gerektirmektedir.

Öteyandan, kredi talebinin Yurt ekonomisi ve piyasa - sektörler itibariyle değerlendirilebilmesi, ya istihbarat - malî tahlil işlerine, iktisadî araştırmaları da eklemeyi veya yine Genel Müdürlük kuruluşu olarak teşkilâtlandırılacak, «İktisadî Araştırmalar Müdürlüğü» ile sıkı bir işbirliği yapmağı zorunlu kılmaktadır.

Özetlenirse, birbirine çok yakın bu bölümler arasında, birbirini tamamlayacak ahenkli bir işbirliği amaca ulaşmada esas unsurdur.

3) İstihbarat - malî tahlil elemanı bir işletmenin gerçek durumunu nasıl tesbit eder?

İstihbarat-malî tahlil elemanı, işletmenin gerçek durumuna varmak üzere, işindeki bilgisinden ve şahsî temas gücünden yararlanır.

Hareket noktası olarak, işletmenin hesap vaziyetini ele alacaktır. Önceki hesap vaziyetleriyle ve benzeri işletmelerle karşılaştırmaları va-

parak işletmenin gelişmesini izliyecektir. İşletmeyi genel iktisadi yapı içerisinde değerlendireceği gibi, kredi talebini, bankacılık tekniği açısından da mütalâa edecektir. Bu arada, işletme nev'ine göre, genel kültür ve teknolojik bilgilere de başvurmak zorunda kalacaktır. Ve bütün bu yollarla elde ettiği bilgileri, «işletme hakkında piyasada mevcut bilgiler» ile karşılaştıracaktır.

İşletmenin gerçek durumuna varmada, şüphesiz, hesap vaziyeti ve kayıtlar (özellikle işletme kayıtları), elimizde oldukça yeterli bir başlangıç dayanağıdır. Hesap vaziyetinden anlamlar çıkarabilmek için bunun muhasebe prensiplerine uygun olarak düzenlenmesi, aktif ve pasif kalemlerin kendi aralarında ve karşılıklı kıyaslanması gerekecektir. Bu karşılaştırmalara imkân veren nisbetlerin (*) yıllar içindeki seyri, işletmenin geçmiş faaliyetini, bu günkü durumunu ve gelecek gelişmelerini ortaya koymada bellibaşlı yardımcıdır. Ancak, nisbetler, gelişmiş ekonomilerde, henüz gelişen ekonomilerde, gelişmemiş ekonomilerde eski ve yeni teşebbüslerde, çeşitli faaliyet dallarında ayrı önemler taşımaktadır. Gerçekten, mali tahlil nisbetleri, sermaye imkânlarının dar ve fakat teşebbüslerin vaatkâr olduğu gelişmekte bulunan ekonomilerde, meselâ, rekâbet şartlarının ciddi, piyasa ve teşebbüslerin oturmuş olduğu gelişmiş ekonomilere göre, daha farklı ve nisbeten daha az bir önem taşımaktadır. Mali tahlil elemanı bütün bu unsurları belirtmek suretiyle kredi kararcısına ışık tutacaktır.

Burada çok önemli bir noktaya işaret etmek istiyoruz: Bir işletmenin gerçek durumuna varmak üzere yıllar boyu yapılacak karşılaştırmaların **şüphesiz aynı birimlerle** -aynı ölçülerle- yapılması zorunludur. Yani, gerçek durum, gerçek durumla karşılaştırılmalıdır. Şu halde, gerçek duruma varmak için kullanılacak araçlar ve metotlar aynı olmalıdır. Bu araçlar ve metotların çoğu «muhasebe ilkeleri»nde ifadesini bulmaktadır (**).

Muhasebe ilkelerine uyularak varılacak gerçeğin de «nisbî bir gerçek» olduğu ileri sürülebilir. Bu görüş esas itibariyle doğrudur. Ancak

---

(*) Mali tahlil nisbetleri ile ilgili olarak bakınız: Türkiye Bankalar Birliği 20 sayılı tebliği, Bası: 1963. «Bankacılığımızda Reformcu Bir Tatbikat», Alp Gürus, Banka Dergisi, Nisan 1964 Sayısı, «Ticaret Bankalarında Kredi Kararının Alınması» Dr. Cevat Sarıkamış, Banka Dergisi, Temmuz, Ağustos, Eylül 1965 Sayıları

(**) Doktrinde kabul edilmiş muhasebe ilkeleri: «Para'nın ortak değer ölçüsü olduğu, kıymetin maliyete (alış fiyatına) eşitliği, kayıtlarda işletmenin ayrı bir kişiliği bulunduğunun gözetilmesi, kayıtların muzaaf esasa göre tutulması, masraf ve gelirlerin ait olduğu devre kayıtlarına geçirilmesi zorunluğu, kayıt usullerinde birlik (insicam), muhafazakârlık, kaydı önemsiz hususların kayıtlara geçirilmeyeceği» şeklinde gösterilmektedir. Bu hususta bakınız: Muhasebenin Temelleri», Yazarlar: William A Paton - Robert L. Dixon, Çeviren: Dr. Mustafa A. Aysan, Bası: 1964.

çoğu hallerde muhasebe ilkelerine yaslanarak varılacak gerçek, firmanın bugünkü durumuna çok yakın bir gerçektir. Şayet muhasebe ilkele-riyle varılacak gerçek, olanı yansıtmada hatalı ise, istihbarat - mali tah- lül elemanı bu hususu belirtmek ve tahlillerini de ona göre yapmak yü- kümündedir.

Demek oluyor ki, istihbarat - mali tahlil elemanının ilk işi, elindeki hesap vaziyetinin muhasebe ilkelerine göre düzenlenip düzenlenmediğini araştırmak; muhasebe ilkelerine göre gerçeği ifade etmeyen kayıtları düzelterek, işletmeyi olduğu gibi ortaya koyan bir hesap vaziyetine var- maktır. Böylece bulunacak hesap vaziyetlerinde (işletmenin elindeki varlıklar) arasındaki olumlu ve olumsuz fark işletmenin faaliyet neti- cesini ortaya koyacaktır.

Gerçek duruma varmak için muhasebe ilkelerine uyma hususunda en önemli ihtilâf; gerçek durumun, muhasebenin, (para kıymet ölçüsü- dür) (kıymet maliyete eşittir) ve (muhafazakârlık) ilkeleri ile çatıştığı hallerde ortaya çıkmaktadır. Bilindiği gibi, muhasebede kayıtlarda ifa- de edilen kıymet bir «alış fiyatı - maliyet bedeli»dir. Kayıtların eskiliği ölçüsünde gerçek kıymet ile alış fiyatı arasında fark artacaktır. Öteyan- dan, bunun bir nev'i istisnası olan «Muhafazakarlık İlkesi»ne göre, bir işletmede bir aktif kalem için iki ayrı kıymet sözkonusu ise bunlardan düşük olanına itibar edilmelidir.

Muhasebe ilkelerinin mali tahliller yapılırken aktif kalemlere uy- gulanmasında genellikle büyük güçlükler çıkmaz, Gerçekten, sırasıyla gidersek, para mevcudunda bir zorluk yoktur. Tahvillerin değerlendirilme- sinde kurallara uygun şekilde alış fiyatı'nın esas alınması gerekecektir. Alacakların değerlendirilmesinde de fazla bir güçlük yoktur. Çürük ala- cakların - muhafazakârlık ilkesine göre - bu kâlemden düşülmesi gere- kecektir. Emtea mevcudunun (akreditifler dahil) değerlendirilmesinde zorluklar artmaktadır. Ancak, burada da, bozuk, çürük, modası geçmiş emtea'nın değerlerini tamamen yitirip yitirmediklerine göre ,ya tama- men ya da kısmen düşüleceği tabiidir.

İştirâklerde, hisse senetlerini - tahvillerde olduğu gibi - alış fiyatı ile değerlendirmek gerekecektir. Ancak, istihbarat-mali tahlil elemanının raporunda gerek tahvillerin ve gerekse hisse senetlerinin cari değerleri- ni (borsada kayıtlı olanlar için borsa fiyatlarını) belirtmesi ve ona gö- re değerlemeler yapması tabiidir.

Asıl önemlisi, sabit kıymetlerde, **bugünkü değerleri** esas almak mümkün olacak mıdır?

Gayrimaddi sabit kıymetlere baha biçilmesi ise, daha karışık mes'e- leleri karşımıza çıkarmaktadır. Burada bir işletmenin bütün olarak de- ğerlendirilmesi ve bunun o sırada piyasadaki ortalama kâr haddine vu- rularak belki kıymet fazlasının «şerefiye» sayılması akla gelebilir. Ama,

bu söylenenleri uygulamak okadar kolay mıdır? Ve her zaman, gerçeğe yakınlığı hususunda, karşı tarafta şüphe bırakmıyacak mıdır?

Gayrimaddi sabit kıymetlerin değere vurulmasında; istihbarat-mali tahlil elemanının emniyetli ve ihtiyatlı davranarak, ancak, bir bedel ödenmiş hallerde - ve halen de bu bedeli koruduğunu doğrulamak kaydı ile- kayıtlı bedele itibar etmesi en emin yoldur.

Muhasebenin imkân ölçüsünde gerçeğe uyması, gerçeği yansıtması amacı ile kıymet=maliyet ilkesinin ilk sürtüştüğü nokta, para kıymeti değişmelerinin her aktif kalem üzerindeki in'ikâslarıdır. Bu in'ikâslar likit kıymetlerde - önemsiz birikmelerle - aşırı bir aykırılığa sebep olmasa da, sabit kıymetlerde yıldan yıla olan birikmeler, işletmede yatan gerçek kıymeti kaydı kıymetinden çok saptırmakta, bu da tahlil nisbetlerine göre yapılacak değerlemeleri etkileyebilmektedir. Para kıymeti genellikle düşme eğilimindedir. Bu düşüşün büyük olduğu ülkelerde, aykırılıklar daha belirli bir şekilde ortaya çıkmaktadır ki, yurdumuzda da bu durumla çok sık karşılaşmaktadır. Gerçekten, meselâ, 1958 deki para operasyonunda, 1 S = 2,80 TL. dan, 1 S = 9 TL. ya yükseltilmiştir. Demek oluyor ki, en azından 3 katı bir değer düşmesi öngörülmüştür. Yalnız belgelere dayanılırsa, operasyondan önce bir işletmeye gelen aynı sayıda (aynı güçte) makineler, operasyondan sonra bir başka işletmeye gelen aynı sayıdaki makinelere göre noksan değerde görülecektir. Kârlılığı neye göre bulmalıyız?

Bütün tereddütlü durumlarda istihbarat-mali tahlil elemanına muhasebenin genel ilkelerine sığınmak gibi yararlı olacak bir husus, yıllar arası kullandığı metodlarda imkân ölçüsünde bir birlik muhafaza etmektir. Sonraki yıllarda, bu metodlarda bir değişiklik yapmak zorunlu olussa, nisbetlerin karşılaştırılmasına geçmeden önce, önceki yıllar nisbetlerinde de ona göre düzeltmeler yapmak zorunlu olacaktır.

Yukarıdaki açıklamalar, istihbarat-mali tahlil elemanı ile klâsik (geleceksel) muhasebeci görüş acılarındaki bir farklılığı ortaya koymaktadır. İstihbarat-mali tahlil elemanının elinde, işletme kavıtları, muhasebe ilkeleri baş vurulabilecek birer araçtır. Ancak, her şey değildir. Onun görevi işletmevi olduğu gibi ortaya kovacak bir rapor hazırlamaktır. Muhasebe ilkelerinin yeterli olmadığı durumlarda, gereğinde bu ilkelerden avrılmak, gerçeği olduğu gibi yansıtmak vasıta ve tedbirleri bulmak ona düşen bir görevdir.

İstihbarat-mali tahlil elemanının gerçek duruma varma ve bunları karşılaştırma çabalarına karşı ileri sürülebilecek bir tenkit; meselâ, büyük para kıymeti değişmelerinin sabit kıymetler üzerindeki in'ikâslarını dikkate almağa kadar gidebilecek bir «düzeltme çabası» nın, kişisel hataları bünyesinde taşıyabileceği hususudur. Burada 2 ihtimâl söz konusu olabilir: 1) Ya istihbarat-mali tahlil elemanı -herhangibir saikle

bilerek hata yapmaktadır, 2) Ya da, gerçek duruma ulaşmak için gerekli araçları isabetle seçmemiştir.

Her iki tehlike de akla gelebilir. Ancak, bir banka, istihbarat-mali tahlil elemanının doğruluğuna, bilgisine yaslanmak, ona göre eleman seçmek ve yetiştirmek zorundadır. Yukarıda işaret edilen «hassas» noktalarda, istihbarat-mali tahlil işi, kaba bir bilgi uygulamasından ötede bir değer kazanmakta ve nasıl doktor için -mesleki bilgileri ile birlikte hastalıktan başka hasta var ise, istihbarat-mali tahlil elemanı için de, -mesleki bilgileri ile birlikte- her seferinde ayrı özellikleri olan bir işletme ve ona göre bir değerlendirme mevcut olacaktır. Ve işin önemi ve zorluğu da biraz bundan doğmaktadır.

şışecamşışecamşışecamşışecamşışecam
şışecamşışecamşışecamşışecamşışecam
şışecamşışecamşışecamşışecamşışecam
şışecamşışecamşışecamşışecamşışec
şışecamşışecamşışecamşışecamş
şışecamşışecamşışecamşışe
şışecamşışecamşışecam
şışecamşışecamşış
şışecamşışeca
şışecamşışi
şışec
cam
cam
cam
cam
cam
cam
cam
cam
cam
cam

şışeşışeş
şışeşışeşışeşış
şışeşışeşışeşışeşışeş

camda önder

TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.

Pasabahçe® . Çayırova®

BANKALARDA PARA NAKLİNE ARACILIK İŞLERİ (*)

AKREDİTİFLER

IV

Vedad ONUR

Muamelenin Mahiyeti ve Gayesi

Akreditif, belli bir meblâğ için bankanın, kendi kefâleti ile bir üçüncü şahıs lehine, muhabiri olan banka nezdinde açtığı krediye denir. Akreditif muameleleri bilhassa dış ticaret sahasında görülür. Bununla, ithalât ticareti yapan firmalar, müracaat ettikleri veya daimi münasebette buldukları bankaların aracılığı ile yabancı memleketteki ihracatçı tacirler lehine o memleketteki muhabirleri nezdinde kredi açtırırlar.

Bu çeşit muamelenin haricinde, iç ticaret alanında yer alan ve bir banka şubesinde açılan kredinin, müşterinin tayin ettiği şart dahilinde, bankanın, tanınmadığı ve krediye sahip olmadığı, diğer bir veya müteaddid şubelerinde kullanılmasını mümkün kılan muameleye de banka dilinde «Akreditif» adı verilmiştir ki yazımızın konusu budur.

Bu hüviyeti ile muamele, doğrudan doğruya kredi açılmasını değil, mevcut bir kredinin naklini tazammum ettiği için, kredi işlerine müteferri bir banka hizmeti mahiyetini taşımaktadır.

Akreditifin iktisadi fonksiyonu şudur: Büyük ihracat limanlarında çalışan tacirler veya alel'itlak toptancı firmalar, ihracat veya ticaret konuları olan malları, buldukları yerin hinterlandı dahil veya haricindeki istihsal bölgelerinden tedarik ederler. Bilfarz İzmir'de bir palamut ihracatçısı - taciri, bu maddeyi Manisa ve havalisinden satın alır. Tacirin, mübayaa işinde kullandığı ortak veya komisyoncusunun, gezdiği yerlerde yapacağı alımlar için gerekli parayı yanında taşıması külfetli ve hatta tehlikeli olabileceği gibi bunu havale ve sair suretle temin etmesi de pratik bir yol değildir.

İşte akreditif bu mahzurları bertaraf etmekte ve ihracatçı veya toptancı tacire, bulunduğu yerdeki şube tarafından açılmış olan kredinin muayyen veya gayrı muayyen bir süre için başka yerlerde tanınması ve kullandırılması imkânı sağlanmaktadır.

(*) Bu yazının Havale, Havale Çeki ve Kredi Mektuplarına dair kısımları Banka Dergisinin Kasım ve Aralık 1967 ve Mayıs 1968 sayılarında çıkmıştır.

Binaenaleyh, misâlimizde bahis konusu durumda, İzmir'deki tacire ait kredinin, palamut alımlarına memur ettiği kimseye kullandırılması suretiyle, mübayaaların gerektirdiği para, bu iş için gittiği yerlerde kendisine temin edilmektedir.

Akreditifde dört şahıs vardır:

- 1 — Akreditifi açtıran kimse,
- 2 — Akreditif emrini veren banka şubesi,
- 3 — Lehine akreditif açtırılan kimse,
- 4 — Nezdinde akreditif açtırılan şube.

Memleketimizdeki tatbik şekli bakımından akreditifler, lehine akreditif açtırılan tarafından akreditifi açtıran firma üzerine çekilecek âdi veya vesikalı poliçelerin, nezdinde akreditif açtırılan şubelerce iştra'ya kabul edilmesi ve bu suretle ödenen paranın, kredinin sahibi olan firmadan tahsil edilmek üzere emri veren şubeye mal edilmesi tarzında cereyan eder.

Akreditifin Çeşitleri

Akreditifler :

- 1 — Muayyen,
- 2 — Gayr-ı muayyen

vadeli olabilir. Muayyen vadelilerde lehdâr ancak muayyen bir süre zarfında bu krediden faydalanır. Gayr-ı muayyen vadeliler, emri veren şube tarafından iptal edilinceye kadar hüküm ifade eder.

Ödeme şekli itibariyle de:

- a) Âdi,
- b) Rotatif,

olur.

Âdi akreditif, bir defa kullanınca hükümden düşer. Kullanılan kısım ödendikçe, açılan kredi dahilinde yeniden ve kendiliğinden muamele yapılmasına elverişli olanlar da «Rotatif» akreditiflerdir.

Muamelenin Yapılması

Kredinin Açılması

Akreditif açılması için müşteri, akreditif emrini veren şube nezdinde kredi sahibi olmalıdır. Bu kredi aşağıdaki çeşitlerde olabilir:

- 1 — İskonto kredisi,
- 2 — Borçlu cari hesap,
- 3 — Rehinli kredi,
- 4 — Para karşılıklı kredi.

Akreditif açtırmak isteyen kimsenin akreditifi nerelerde, kimin, ne kadar müddet ve limit dahilinde kullanacağını ve sair şartları bir mek-

tupla nezdinde kredisi bulunan şubeye bildirmesi lâzımdır. Bunun üzerine, bu şartlara mütenâzır hükümleri ihtiva etmek üzere kendisinden bir taahhütname alınır. Müteakiben, akreditifi tatbik edecek olan şubeye muamelenin şartlarını gösteren talimat mektubu gönderilir.

Akreditifi Tatbike Memur Şubenin Yapacağı İşler

Bu şube, akreditife ait talimatı gösteren mektubu aldığı, akreditifi açtıran şubeye bildirir.

Akreditifin uygulanmasından doğan bütün sorumluluk akreditif emrini veren şube üzerinde toplanacağı için lehdârdan taahhütname almaya lüzum yoktur. Bununla beraber, diğer muameleleri vesilesiyle noterden tasdikli sirküleri yoksa, kendisine yapılacak tediyeleri tevsik ve çekeceği poliçelerdeki imzaları kontrol etmek bakımından noterden geçme bir sirküler almak lâzımdır.

Akreditif lehdârının bulunduğu yerdeki şubede kredi sahibi olmasına lüzum olmadığı gibi, o yerde kredisi varsa kendisine yapılacak ödemelerden dolayı kredinin bloke edilmesi de bahis konusu değildir. Ancak, muayyen bir had dahilinde açılmış olan akreditifden fazla ödemeye mahal kalmamak üzere, iskontoda olduğu gibi, bir risk cetveli açılacak ve bütün tediyeler bu cetvelde toplanacaktır.

Lehdâr tarafından, akreditifi kullanmak üzere kambiyo senedinin ibrazında, bedeli ödenerek, taahhütlü posta ile akreditifi açtıran şubeye gönderilmekle beraber ödenen para da hesab-ı carî mektubu ile mâl edilir.

Akreditifi Açtıran Şubeye Ait Mütebaki İşler

Akreditifi açtıran şube senedi ve hesab-ı carî mektubunu alınca muhtevâsını İskonto senetleri hesabına alarak tahsilinde mahsup edecektir. Paranın tahsil edilememesi halinde muhatap protesto edilmekle beraber kanunî süre içinde, keşideci mevkiinde olan, bu sebeple de senedin mes'uliyetine katılması tabii bulunan lehdara da keyfiyet ihbar edilir. Bankanın, gerektiğinde onun hakkında da kovuşturmaya girişme yetkisi vardır.

Faiz ve Masraf Karşılığı

Akreditif dolayısıyla bedeli ödenen senetler için alınacak faiz ve masraf karşılıkları hakkında iştirâ muamelesinde olduğu gibi işlem yapılır. Faiz müşterinin arzusuna göre ya ödeme sırasında senet bedelinden tutulmak suretiyle akreditifi tatbike memur şube tarafından veya senet bedeli ile birlikte muhataptan-müşteriden tahsil edilir.

Müddet

Akreditifi açtıran kimseden, akreditif emrini veren bankanın aldığı taahhütname süresiz olmakla beraber mukabil tarafa, akreditifi açtı-

ranın isteği dahilinde bir müddet tayin edilir. Buna karşılık, yukarıda da belirtildiği gibi, iptal edilinceye kadar yürürlükte kalan akreditifler de vardır. Şu kadar ki, akreditifi açtıran kimseye bankada açılan kredi bir süre ile bağlı ise bu sürenin geçilmemesi zaruridir. Diğer taraftan akreditif her zaman kesilebileceği gibi esas kredinin kesilmesini gerektiren sebeplerin akreditifin de kesilmesine saik olacağı tabiidir. Bundan başka, akreditifi açtıran müşteri ve lehdarın iflâsları halinde akreditif kendiliğinden iptâl edilmiş olur.

Kredilerin Bloke Edilmesi

Akreditiflerde kredinin tamamı, mer'î bulunduğu sürece açtıran müşterinin iskonto, avans veya borçlu cari hesabından tevkif edilir. Ayrıca kefâlete dayanan akreditiflerde lehdara ödenen senet bedellerinin kefillerin kredilerinden de bloke edilmesi gerekmeyle beraber kefil ile birlikte maddî karşılık ile de takviyeli muamelelerde kefilin kredisine taâllük ettirilmemesi mümkündür.

Muhasebe

Akreditifi açtıran şube, diğer şube veya şubeler nezdinde açtırdığı akreditiflerin mikdarını belli etmek üzere «Akreditifden dolayı borçlular» ve «Akreditifden dolayı alacaklılar» adları altında açacağı birer nâzım hesapda tahakkuk ettirerek akreditifin tasfiyesinde ters madde ile tahakkuktan düşer.

Akreditifi uygulamaya memur şubece lehdara ödenen senet bedelleri şubeler hesab-ı carisine zimmet, kasaya matlup yazılır. Akreditifi açtıran şube hesab-ı cari mektubunu alınca muhtevâsını şubeler hesab-ı carisinin matlubuna ve, müşteriden tahsilinde mahsup edilmek üzere, İskonto senetleri hesabının zimmetine yazar.

Sizin Bankanız

H
TÜRKİYE
HALK
BANKASI

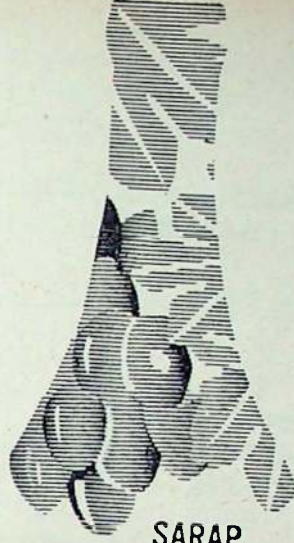
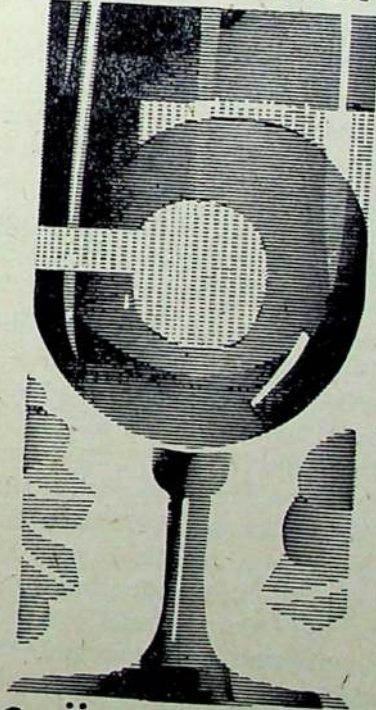
Memleketin her köşesinde hizmetinizdedir.

(Basın: 28408-A-21630)

TRAKYA BUZBAĞ NARBAĞ KALEBAĞ ÜRGÜP

Şahin

Ş Ö H R E T
T. C. TEKEL İDARESİ

ŞARAP

İMALATINDA

asın: 18157)

«TÜRKİYE BANKACILIĞININ BAŞLICA SORUNLARI» SEMİNERİNDEN İZLENİMLER

Hikmet KEYMAN

Türkiye Ekonomi Kurumu'nun «Türkiye Bankacılığının Başlıca Sorunları» konusunda düzenlediği bankacılık semineri, 28, 29 ve 30 Mayıs 1968 günleri arasında Ankara'da Alman Kütüphanesi salonunda yapılmıştır.

Seminere konferansçılar ile birlikte, Devlet Planlama Teşkilâtı, Ticaret Bakanlığı, Bankalar Birliği ve Bankalar temsilcileri, eski bankacılar, ilim adamları ve konuya ilgi duyan kalabalık bir topluluk katılmış; seminer basın tarafından da izlenmiştir.

Seminere şahsen davetli olarak ve Banka Dergi'sini temsilen katıldım. Öteyandan, Dergimiz Yönetim Komitesinden Prof. Dr. Zeyyat Hatipoğlu ve Dr. Mustafa Aysan da konferansçı olarak seminere katıldılar.

Seminer, bankacılığımızın milli ekonomi ve kalkınmamızda işgâl ettiği çok önemli mevki ve rolünü aksettirecek bir ilgi toplamış, bankacılığımızın başlıca sorunları tartışılmış, ilginç düşünceler ileri sürülmüş, sözü edilen konu ve sorunların çözümüne yön verici düşünceler ortaya atılmış, bankacılığımızın islâhı üzerinde yapıldığı söylenen çalışmalarda gözönünde bulundurmağa değer düşünceler dile getirilmiştir.

Seminer serbest bir «Fikir Formu» halinde cereyan eylemiş, konuşmacılar, genellikle ilgili banka ve kurumları temsilen değil, daha ziyade kişisel düşüncelerini ifade eylemişlerdir. Böylece bankacılığımız için yararlı düşünce ve sonuçlar elde edebilmek kabil olmuştur.

Seminer, Türkiye Ekonomi Kurumu Başkanı Muhlis Ete'nin takdim konuşması ile açılmıştır. Muhlis Ete bu konuşmasında; «Türkiye Bankacılığının Başlıca Sorunları» adı altında düzenlenen bu yeni seminerde, bir bütün olarak milli ekonomimizi çok yakından ilgilendiren banka ve çeşitli kredi konularının inceleneneğini, bunlardan bazılarının bundan önce de incelenmiş olmakla beraber, programa alınan her konunun taşıdığı ayrı önem dolayısıyla Ankara'nın aydın muhitinde, çalışmalarını

para ve kredi konularına hasretmiş seçkin ve yetkili bankacı arkadaşların huzurunda yeniden incelenmesini yararlı bulduklarını, bankacı arkadaşların gösterdikleri ilgi ve yüksek iştirâkın, ele alınan bu konuların daha ziyade aydınlanmasını mümkün kılacağını, bu durumdan kıvanç duyduklarını belirtmiştir.

Seminer programı şu şekilde tertiplenmiştir:

<u>Gün</u>	<u>Konu</u>	<u>Konferans</u>
28/Mayıs/1968 Sabah	Semineri takdim konuşması Türkiye Bankacılığının bugünkü durumu ve karşısında bulunduğu sorunlar Türkiyede para ve sermaye piyasası ve gelişme imkânları	Prof. Dr. Muhlis Ete Prof. Dr. Zeyyat Hatiboğlu
Öğleden Sonra	Merkez Bankası, Hazine ve bankalarımızla ilişkileri	Dr. Mustafa A. Aysan
29/Mayıs/1968 Sabah	Türkiye'de faiz politikası	Prof. Dr. İsmail Türk
Öğleden Sonra	Bankacılığımızın Mevduat politikası	Prof. Dr. Avni Zarakolu Prof. Dr. Feridun Ergin
30/Mayıs/1968 Sabah	Türkiyede orta vadeli kredi sorunu Türkiyede plâsman politikası	Bülent Yazıcı Mübin Dikel
Öğleden Sonra	Türkiyede yatırım kredisi politikası Bankalar hukukumuzda genel bir bakış: İhtiyaca yeterli derecesi, bazı yabancı memleket kanunlarıyla küçük bir mukayese	Özhan Eroğuz Prof. Faruk Erem

(Her tebliğ sonunda tebliğ konusu ile ilgili tartışmalara yer verilmiştir)

Seminer oturumlarına sırasıyle, T.C. Merkez Bankası Genel Müdürü Naim Talu, T. C. Ziraat Bankası Genel Müdür Muavini Halûk Kansu, T. Emlâk Kredi Bankası Genel Müdürü Hayri Seçkin, Odalar Birliği Müşaviri Mahmud Seyda Başkanlık etmişlerdir.

Seminer sonunda, Prof. Dr. Muhlis Ete bir kapanma konuşması yaparak gösterilen ilgiyi övmüş, konuşmacılar adına tarafımızdan da seminer İzlenimlerini belirten bir konuşma yapılmıştır.

Bankacılık seminerlerinden izlenimlerimizi, birbiri ile ilişkilî konuları gruplayarak özetleyecek, tartışmalarda bankacılığımızın sorunları olarak beliren düşünceleri göstermeğe çalışacağız:

I — Türkiye Bankacılığının Bugünkü Durumu Karşısında Bulunduğu Sorunlar, Bankacılığımızın Mevduat Politikası, Bankalarımızda Plâsman Politikası, Türkiye'de Faiz Politikası.

I — «Türkiye Bankacılığının Bugünkü Durumu ve Karşısında Bulunduğu Sorunları) konusunda konuşan Prof. Dr. Zeyyat Hatipoğlu, Türk bankacılığının bir eleştirmesini yapmış ve yeniden düzenlenmesi çareleri üzerinde durarak; 1 — Türkiye'de mevduatın önem ve özelliği, artışının taşıdığı anlam ve önem, 2 — Banka şubelerinin süratle ve aşırı derecede artmasının ortaya çıkardığı bankalararası aşırı rekâbet, 3 — Memleketimizde faiz hadlerinin çok yüksek bulunduğu, bu duruma bankaların âmil olduğu ve bankacılık sistemimizin prodüktif olmadığı hususlarını belirtmiştir. Açıklamalarına devam ederek; Türkiye'de mevduatın artışında temel faktörün sürekli enflasyonlar olduğunu, halkın iktisadî gelişme gücü ve tasarruf eğiliminin tali kaldığını ve mevduatın toplanabilmesinde kurumsal âmillerin henüz etkili olmadığını, belirtilen yapı içinde mevduat artışını tabii kaynak ve mekanizmaya dayandıran enflasyonun büyük ölçüde etkilediğini, bu itibarla mevduat artışının fiili olarak büyük önemi olmadığını ve piyangoculuğun mevduat celbinde bir rol oynadığını sanmakta da isabet bulunmadığını, aslında bankaların çalışma ve maliyetlerinin indirilmesinin ve prodüktivitelerinin arttırılmasının, ekonomi için çok daha önemli olduğunu, zira bu durumun faiz hadlerinin yüksekliğini doğurduğunu ve bunun ise ekonomik gelişmeyi kösteklediğini ileri sürmüş ve banka şubelerinin süratle çoğalması ve yoğunlaşmasının, bankalar arası gayri tabii bir rekâbetin, maliyet ve faiz yüksekliğinin nedeni bulunduğunu işaret etmiştir.

2 — «Bankalarımızın Mevduat Politikası» konusunda konuşan Prof. Feridun Ergin, dünya bankacılığının gelişim tarihine değinerek mevduatın tarihsel oluşumunu ve bugünkü niteliğini belirttikten sonra mevduatın toplanmasında emniyet ve intifa faktörlerinin önemini kaybettiğini bugün için muamele ve spekülasyon saikinin temel âmil olduğunu ve bu nedenle mevduatın bankalarda toplandığını ve çoğaldığını, banka tipi olarak da, mevduat bankacılığının hızla geliştiğine işaret etmiş; mevduat bankalarının orta vadeli kredi muamelelerine de katıldıklarını, bu durumun yatırım ve mevduat bankaları arasındaki farkı azalttığını bugün hatta mevduat bankalarının mevduatlarından bu işlemlere bağlayabilecekleri miktarın, yatırım bankalarının üstünde bulunduğunu belirterek, mevduat bankacılığının ekonomideki önemini ortaya koymuştur. Bankacılıkta tevdiat celbinde çok şube sistemi yerine banka hizmetlerinin arttırılmasının ve cazip bir hale getirilmesinin rol oynamağa başladığını, örneğin kart sisteminin, çek sisteminden de ileriye giderek müstehliki fazla likidite bulundurmamak ihtiyacından va-

reste kılarak bankacılıkta büyük ve önemli bir mevduat arttırma aracı olduğuna dikkati çekmiştir. Bundan sonra bankacılığımıza değinen konuşmacı, Memleketimizde kritik bir zamanda mesken piyngosu ile tevdiat celbine geçmenin o zaman ve bir süre ilgi uyandırdığını, mevduat celbine yararlı etkisi olduğunu, bununla beraber artık Memleketimizde mevduat celbini bu saike dayatmağa ihtiyaç kalmadığını, bu sistemin para maliyetlerinin artmasına da amil olduğunu ve bugün büyük şehirlerde sayıları artan ve yoğunlaşan şubeciliğin rasyonel bir örgütlenme olmadığını işaret ile, bugün İstanbuldaki banka şubesi sayısının dünyada en çok banka şubesi sayısına sahip olan Arizona'ya nazaran bir kat daha çok olduğunu ve mevduat toplama politikasının yeni bir düzene konması gereğini ifade etmiştir.

3 — «Bankalarımızda Plâsman Politikası» üzerinde konuşan An - kara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Öğretim Görevlisi Mübin Dikel; genellikle bankaların kaynaklarının çeşitlerini açıkladıktan sonra, mevduat ve plâsmanların bölgeler itibariyle dağılışını, kişi başına düşen miktarlarını ele alarak ve bu rakamları eleştirerek, aralarındaki ilişkileri çözmeye çalışmış; Türkiye'de kredi dağılımında bölgesel ekonominin etkili olduğunu ve bölgeler arasında leh ve aleyhteki ayrıntıların da bundan doğmuş olduğunu, ileri sürmüştür. Konferansçı ayrıca fert başına düşen kredileri iktisadi sektörler ve kredi çeşitleri itibariyle de sınıflayarak, konunun bu açıdan da tahlil ve izahına çalışmıştır.

4 — «Türkiye'de Faiz Politikası» konusundaki tebliğinde, Prof. Dr. Avni Zarakolu; Türkiye'de faiz hadlerinin ekonomi ile ilişki ve etkilerini 1950 denberi geçen dönemi de ele alarak etraflı şekilde inceledikten sonra, Türkiye'de sermaye piyasasının gelişmediğini, tasarruf ve sermayenin kıt, talep ve ihtiyacın fazla, kredi piyasasının da yetersiz bulunduğunu, banka sistem ve çalışmalarının maliyetleri düşürücü nitelikte olmadığını ve bütün bu faktörlerin yüksek faiz hadlerinin teşekkülüne neden olduğunu, tabiatıyla faiz hadlerinin de Garp standartlarına nazaran yüksek olduğunu ve bu sebeple memleket ekonomisinin gelişmesini teşvik etmediğini ancak, bir yarar gösterebilecek şekilde indirim yapılmasının güç olduğu kadar da tartışılacak bir durum olduğunu, evvelce uygulanan ucuz faiz politikasının enflasyonu doğurduğunu, bu halin son zamanlarda teşkilâtlanmamış kredi piyasası adı verilen kredi kara borsasını doğurduğunu, bu piyasada çoğunun izinsiz çalıştığını ve uyguladıkları faiz hadlerinin de, banka oranlarının bir kaç katında bulunduğunu, ekonomide anormal durumlar yarattığını, ve bu halin Türkiye'de faiz rejimini ve narh sistemini zaruri kıldığını belirtmiştir. Geri kalmış ülkelerin plânlı dönemlerinde öncelik verilen sektörlerde uygulanan ayırıcı ve tercihli faiz politikasına da değinen ve selektif bir

kredi politikasını normal icabı olarak mütalâa eyleyen konferansçı, bu alanda ifrata düşmeyen bir uygulamanın yararlı ve gerekli bulunduğunu da ileri sürmüştür.

Tartışmalarda Teknik Nitelikteki Konular Dışında Bankacılığımızın Sorunları Olarak Beliren Düşünceler :

* İlk önce söz alan konuşmacı Bankalar Birliği Genel Sekreteri Nail Gidel; ekonominin beslenme yolunun bankaların mevduat kaynakları olduğunu, bu neden ile bankaların büyük hizmet gördüklerini, tabiiyle memleketin koşullarına göre de çalıştıklarını ifade etmiştir.

Bankaların sözkonusu fonksiyonunu önde tutan banka camiası, bu fikri sempati ile karşılamıştır. Zira nazari iktisat alanındaki tahlil ve izahı ne olursa olsun, bankacılarımız, bankacılığımızın geleneklerine dayanarak mevduat toplamakta iktisadî faaliyet ve teşebbüslere sevk eylemekte çaba harcandığına inanmaktadır. Ancak konuşmacıların, Hatipoğlunun mevduatın oluş ve gelişiminin temel etken ve niteliği üzerinde ileri sürdüğü fikir ve âmilleri eleştirmeleri, bir düşünce ve sonuca bağlanması ile alakalanmaları konuya bir açıklık getirecekken, bu husus üzerinde durulmamıştır. Gerçekten mevduatın artışında para hacminin etkisi ve banka mevduatının banka sisteminin sonucu olarak kurumsal bir oluştan doğmaması, Memleket ekonomisi ve bankacılığında üzerinde dikkatle durulacak bir konudur. Ancak memleketimizde tevdiyat artmasına âmil ve hükümetlerin mali politikalarının ürünü olan bu durumun düzenlenmesi ve bankacılıkta bir reforma gidilmesi, bankaların güç, yetki ve sorumu dışında kalmaktadır.

* Bütün tebliğ sahiplerinin tevdiyat toplama hususunda piyngoculuk sisteminin benimsenmesinde bir yarar ve mahal kalmadığı üzerinde birleşen görüş ve düşüncelerine karşı konuşmacılar, yapılan bir ankette piyngoyu tercih edenlerin çoğunlukta olduğunu belirtmekle yetinmiş, piyngoculuk eğiliminin nedeni ile sosyal etkisine ve yapılan bilimsel eleştirilerin nitelik ve amacının açıklanmasına ilgi göstermemişlerdir. Bu tartışmalar bir sonuca varamamakla beraber, piyngoculuk konusu Türk bankacılığında üzerine yıldırımlar çeken bir sorun olarak ortada kalmıştır.

* Banka faiz hadlerinin yüksekliği üzerindeki düşünceleri eleştiren konuşmacılar;

a — Garp uygulamalarına aykırı olarak idare masrafları payı da çok yüksek olan alacaklı cari hesaplara verilen % 2 faizin ve tasarruf tevdiatı niteliğinde olmayan hesap ve paralara verilen yüksek tasarruf tevdiatı faizinin, para maliyetinin direkt masraflarını arttırdığını,

b — Endirekt masrafların, bankacılığımızın genel ve optimal masraf seviyesine bağlı bulunmakla beraber, bankacılıkta girişilecek esaslı

rasyonalizasyon hareketiyle bir miktar azaltılmasının kabil olabileceğini,

c — Ancak bu ameliyelerin faiz hadlerinde tatminkâr bir indirme yapmağa da yeterli bulunmadığını,

d — Diğer taraftan % 13 faiz ve garanti komisyonu ile istikrazda bulunan ve yüksek temettüleri dağıtan özel sektörün kârlılığının yeterli olamayacağını, kısa vadeli ticari krediler alanında yapılacak faiz indirimlerinin banka kaynaklarını bu alanda yoğunlaştıracağını ve spekülâtif işlemlere sevk edebileceğini, görüşlerini ileri sürmüşlerdir.

Gerek Prof. Hatipoğlu, gerek Dr. Aysan konuşma ve cevaplarında; bazı rakkamlar vererek gerçekte kâr hadlerinin genellikle yeterli olmadığını, ancak, spekülâtif işlemlerde yüksek kârların mevcut olduğu hususunda ve faiz hadlerinin indirilmesi gereğinde ısrar etmişlerdir.

Prof. Zarakolu'nun bu konudaki düşünceleri de gözönünde bulundurulursa, bu tartışmalar bir sonuca varamamakla beraber, bankacılıkta faiz hadleri, üzerinde durulacak bir mesele olarak tezahür etmiştir. Ancak, yukarıda belirtildiği veçhile, konunun kapsamı geniş ve ayrıntıları çok olduğundan, çözümünü de kolay ve çabuk olamayacaktır.

* Kimi konuşmacılar, tevdiat bankacılığında şubeli küçük bankalar kuruluşlarının rasyonel bir bankacılık örgütü ve sistemi olmadığı, bankacılığımızda maliyet, prodüktivite ve selektif kredi politikası izlemeye ve bankalarda rasyonalizasyon tedbirleri almağa da elvermediği, bu nedenle bankacılıkta bir reform yaparak bu gibi bankaların birleştirilip özellikle büyük mevduatın büyük tortularını sanayi sektörünün orta vadeli kredilerine kanallandıracak ve milli ekonomide plâsmanlarının prodüktivitelerini arttırma gücüne sahip az sayıda güçlü banka örgütü ve sistemine gidilmesi ve bankacılığımızda bir reform yapılması üzerinde ısrarla durmuşlardır. Konferansçılar tarafından da tasvip gören, dinleyicilerin itiraz ve tenkidini davet eylemeyen bu teklif ve düşünce bankacılığımızın çözüm bekleyen bir sorunu olmuştur.

Masraflı ve güçsüz banka teşkilât ve sisteminin banka kaynaklarının ticari sektörde yoğunlaştıracağı gibi, selektif kredi dağıtımına da elvermeyeceği ve spekülâtif faaliyet ve işlemlere iltifat edeceği üzerinde duran ve Plânlama raporlarına göre tefecilik fonlarının yarısının bankalardan sağlandığı şeklindeki açıklamayı ele alan bir konuşmacı, kredi dağıtımında bankaların çok dikkatli davranmalarını istemiştir.

Konuya değinen konuşmacıların bazıları, bankaların tefecileri beslediğini ve bu işlemin alivire satış avansları ile birlikte yürütüldüğünü kabullenmiş ve ileri sürmüşler; ters görüşteki konuşmacılar da, bazı rakkamlar vererek bu iddia ve düşüncelerin fiiliyat ve gerçeğe uymadığını

ğını, kısa vadeli ticarî kredilerin % 40 ının sanayicilere dağıtıldığını belirttik görüŖlerini savunmuŖtur.

Devlet Plânlama teŖkilâtından Güngör Uras ise, banka dıŖı yüksek faiz ile dağıtılan bu kredileri «teŖkilâtlanmamıŖ kredi piyasası» olarak nitelemiŖ, banka kredilerinin yetersizliği dolayısıyla ciddi iŖ adamlarının bile, bu piyasadán kredi aldıklarını, kaldırılması halinde ekonomide durgunluk yaratacağını, bazı kiŖilere lüzumundan fazla kredi verilmesinin, banka faizlerinin düŖük olmasının ve idarecilerce müŖteri seğimindeki dikkatsizliklerin bu sızmaya neden olduğunu söylemiŖtir.

Ticaret Bakanlığı Bankacılık Ŗubesi Müdürü Özer Yılmaz ise, plânlama raporunun doğru ve ciddi bir etüd olmadığı, kısa vadeli kredilerin dökümüne aid bazı rakkamlar vererek bunlara göre belirtilen ölçüde sızmaların hiçbir veçhile mümkün olamayacağı üzerinde durmuŖ; hiç yoktur demek istemediğini, ancak böyle bir ölçüde olamayacağını israrla belirtmiŖtir.

Biz de Devlet Plânlama TeŖkilâtının sözettiği kadar banka kredilerinin tefeciliği beslediğini ve tekmiil banka faaliyetlerinin yapısında yeraldığını kabule Ŗayan görmemekte ve inanmamaktayız. Ancak banka faaliyet ve kredilerinden tefeciliğe sızmalar olduğu da reddedilemez.

Cari usullere uygun çalıŖmayan, bankaların faiz hadlerinden üç dörd kat fazlasıyla kredi veren kiŖilerin, firmaların faaliyetlerini «teŖkilâtlanmamıŖ kredi piyasası» olarak normal bir örgüt saymak doğru bir düŖünce olarak kabul edilemez.

Bu tartıŖmaların sonuç ve amacı daha ziyade; banka sistem ve faaliyetinin tefecilere kredi sızdırmaması, çok dikkatli davranması gereğini ortaya koymak olmuŖtur.

* Bankalarda plâsman politikası tebliğini ele alan kimi konuŖmacılar;

Bankaların kaynak ve plâsmanlarına ait bazı rakkamların tahlil edilmiŖ ise de, konunun bir sonuca bağlanmadığı üzerinde durmuŖlar, kimi konuŖmacılar ise, bankaların tüm faaliyeti demek olan bankaların plâsman politikalarının genel teknik ve politik ilkeleri üzerinde durulmadığını ve özellikle bu ilkelerden Yurdumuz için çok önemli olan bankaların maruz buldukları riskler ve banka emniyeti konusu üzerinde hiç durulmadığını, bankacılığımızın geçirdiği tasfiye olay ve bunalımı da gözönünde bulundurularak, kredi lehtar ve konularının isabetle sečilmesi ve değerlendirilmesi hususuna önemle deđerinmiŖlerdir.

II. — Türkiye'de Para ve Sermaye Piyasası ve GeliŖme İmkânları, Türkiye'de Orta Vadeli Kredi Sorunu, Türkiye'de Yatırım Bankacılığı:

1 — «Türkiye'de Para ve Sermaye Piyasası ve GeliŖme İmkânları»

üzerindeki tebliğinde Dr. Mustafa A. Aysan; konuyu çeşitli yönleriyle inceleyerek Memleketimizde taşıdığı önemi ve özelliği etraflıca belirtmeğe çalışmış, sermaye piyasasının teşekkülünde ve hisse senetlerinin alım ve satımında, tasarruf, verim, güven ve öteki faktörlerin yerini ve rollerini anlatmış, tarımın hakim olduğu ekonomimizin sermaye piyasasını etkileyemediğini, bankaların sermaye piyasasının gelişmesinde büyük rolleri olduğunu, halka açık sermaye şirketlerinin kurulmasının bankacılık yönünden de yararlı ve gerekli bulunduğunu ve bankacılığın ilerlemesine hizmet edeceğini açıklamış, memleketteki tasarruf durumu ve gücü, sermaye şirketleri, sermaye piyasasının hacmi, verimliliği ve öteki konu ve sorunlar üzerinde durarak, önemli bazı bilgiler vermiş, para ve sermaye piyasasının durumunu ve sorunlarını ortaya koymaya çalışmıştır.

2 — **Türkiye’de Orta Vadeli Kredi Sorunu**, üzerinde konuşan Bülent Yazıcı, Türkiye’nin tarıma bağlı ekonomisinde, uzun süre bankacılığımızın da, ticaret ve ihracatın kredilendirilmesine dönük bir kredi ve bankacılık çeşidini muhafaza eylediğini, gerçek anlamda sanayi kredisinin T. Sanayi Kalkınma Bankasının kuruluşu ile başladığını belirttikten sonra, sanayi kredisini ile ticarî kredinin niteliklerini, farklılıklarını etraflı şekilde inceleyen konferansçı, mevduat ve ticaret bankalarının geniş ölçüde orta vadeli kredilere dönmekte olduğunu, Memleketimizde de tevdiat ve ticaret bankalarının bu alana dönüşmelerinin gereğini ısrarla belirtmiş, bankalarımızın Sanayi Yatırım ve Kredi Bankasının faaliyetine ve orta vadeli kredi dağıtımına katılmaları ve kaynaklarını kısmen bu alana kanallandırmaları lüzumuna dikkatleri çekmiştir. Ayrıca Türkiye’de sermaye piyasasının gelişmekte olduğuna değinen konuşmacı, özellikle bazı sanayi kuruluşlarının son zamanlarda bankaların garantisi ile tahvil de ihraç eylediklerini ve bu tahvillere halkın büyük rağbet gösterdiğini, bu durumun olumlu bir işaret olduğunu söylemiştir.

3 — **Türkiye’de Yatırım Bankacılığı**, konusunda konuşan Özsan Eroğuz; Yatırım bankacılığının, paralarını menkul kıymetlere yatırmak isteyenlere aracılık yapmak ve dolayısıyla sanayiinin finansmanına hizmet eylemek fonksiyonunu ifa eylediğini, gelişme halinde olan memleketlerde gelişmenin ilk safhalarında yatırım bankacılığına rastlanmadığını, ön plânda kalkınma bankalarının faaliyet gösterdiğini belirttikten sonra, Türkiye’de yatırım ve kalkınma bankalarının eş anlamda kullanıldığını, Memleketimiz tatbikatında, kalkınma bankalarının yatırım bankacılığına bir geçiş dönemi niteliğinde bulunduğunu, gerek kalkınma, gerek yatırım bankacılığının ticaret bankacılığından tamamen ayrı karakter ve tipte olduğunu ve memleketimizde bu bankalara olan ihtiyaç ve lüzumu belirtmiş; Memleketimizde bu tip bankacılığın, Sanayi

ve Maadin bankası, Sanayi Ofisi ve daha ziyade birer Holding karakterinde olan Sümerbank ve Etibank'tan sonra kurulan T. Sanayi Kalkınma bankası, Sanayi Yatırım ve Kredi Bankası ve Devlet Yatırım Bankasının faaliyete geçmeleriyle başlayabilmiş olduğunu, halen dar imkânlarıyla orta ve uzun vadeli ikrazlar yapan, bu bankaların kaynaklarının ve faaliyetlerinin esas itibariyle sermaye piyasasına bağlı bulunduğunu, Sanayi Kalkınma Bankasının finanse eylediği ortaklıkların hisse senetlerinin halka satış ve intikâline aracılık yaptığını, Memleketin dört bucağından gelen ve karşılanamayan halk taleplerinin Memlekette bu amaca dönük küçüksenemeyecek bir potansiyelin mevcut olduğunu gösterdiğini, son zamanlarda hisse senetlerinden başka, bazı sanayi ortaklıklarının bankaların garantisi ile piyasaya tahvil de arzylediklerini, bu tahvillerin de büyük bir rağbete mazhar olduğunu, bir kaç gün içinde tamamen satılabildiğini söylemiştir. Öteyandan ticaret bankalarının da, kısa ve uzun süreli bankacılık işlemlerini nefsinde toplayan malî muamelelere, bu şirketlerin hisse senetlerini satın alıp halka intikâl ettirmeğe aracılık ederek katıldıkları halde, Türk bankacılığında bu tip muamelelerin henüz gelişmediğini, gelişmesinin sermaye piyasasına büyük bir hizmet olacağını belirtmiştir.

Tartışmalarda, teknik nitelikteki konular dışında, bankacılığınızın sorunları olarak beliren düşünceler :

Konuşmacılar, genellikle, tevdiat ve ticaret bankalarının sanayiın orta vadeli kredilerine katılmaları görüşünü uygun bulmuştur. Ancak, kimi konuşmacılar bazı konular üzerinde durmuşlardır:

* Tevdiat ve ticaret bankalarının sanayiın orta vadeli kredilerine ve sanayiın bu yönden finansmanına katılabilmesinin, güçsüz ve yetersiz küçük şubeli bankalar ile mümkün olamayacağını, bundan dolayı bu durumdaki bankaların birleşmek suretiyle güçlü bankalar haline getirilmesinin gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

* Şirketlerin hisse senetleri çıkarmayarak banka kefaletini haiz tahvil çıkarmağı tercih eylemelerinin, sosyal ve ekonomik düzen bakımından Türkiye'de aile şirketlerinin sürdürülmesini sağlayacak, halk sektörünün kurulmasına engel olacak bir davranış olarak mütalaa edilebileceğini ve bu davranışın ise, Türk bankacılığının halk sektörünün kurulmasına yardımcı olmaması ve Türk müteşebbisinin de halk sektörünün kurulmasını istememesi ve direnmesi olarak düşünülüp düşünülmemiyeceği hususu sorulmuştur.

* Tevdiat ve ticaret bankalarının sanayiın finansmanında güçlü bankalar sistemine gidilmesi düşüncesine konferansçılar katılmıştır. Sanayiın gerektirdiği sermaye hacmi gözönünde bulundurulursa, Türk mü-

teşebbisinin tahvil ihracı tercihinde, tabii olarak fazla direnemiyeceği, sonunda hisse senedi ihracına da başvurmak zorunluğunda kalınacağı mütalaası ileri sürülmüştür.

* Seminerde, dokunulan önemli bir konu da, orta ve uzun vadeli kredi hacminin arttırılması ve dağıtımının, mevcut bankaların bünyesinde geliştirilmesi gibi normal bir yol ve düzen varken, böyle yapılmayarak Hükümetçe «Özel Sektör Yatırım Bankası» adıyla yeni bir kuruluşu gidilmesinin isabetsizliği olmuştur.

* Seminerde Türkiye'de yatırım ve kalkınma bankacılığının daha açık bir deyişle sanayiin orta ve uzun vadeli kredi ihtiyacını gerek kamu gerek özel sektör alanında karşılanabilmesinin sermaye piyasasının gelişmesine bağlı bulunduğu, tek bir sermaye piyasası söz konusu olabileceği, önce de belirtildiği üzere, tevdiat ve ticaret bankalarının da, sanayiin orta vadeli kredi ihtiyacının karşılanmasına yardımcı olmaları üzerinde durulmuştur.

III. — Merkez Bankası, Hazine ve Bankalarımızla İlişkileri, üzerindeki tebliğinde, Prof. Dr. İsmail Türk; Türk banka sisteminin, az gelişmiş veya gelişmekte olan memleketlere özgü olması gerektiğini, Merkez Bankası statüsünün plânlı ekonomiye göre yeniden düzenlenmesi gereğini ileri sürmüş, Merkez Bankasının toplam kredi hacminde yeri olduğunu, açtığı kredilerin ekonomik ihtiyaçları karşılama kredileri olduğunu, Hazinesinin de ekonomiyi düzenleme amacıyla ikrazlar yapabileceğini, ancak bu ikrazların ilgili ihtisas kurumları aracılığı ile yapılmasının gerektiğini ileri sürmüş; konunun kapsadığı öteki hususlara da değinmiş, açılan tartışmalarla kapsamı genişleyerek konunun bankacılıkta taşıdığı önem, özellik ve ilişkileri de etraflı şekilde incelenmiştir.

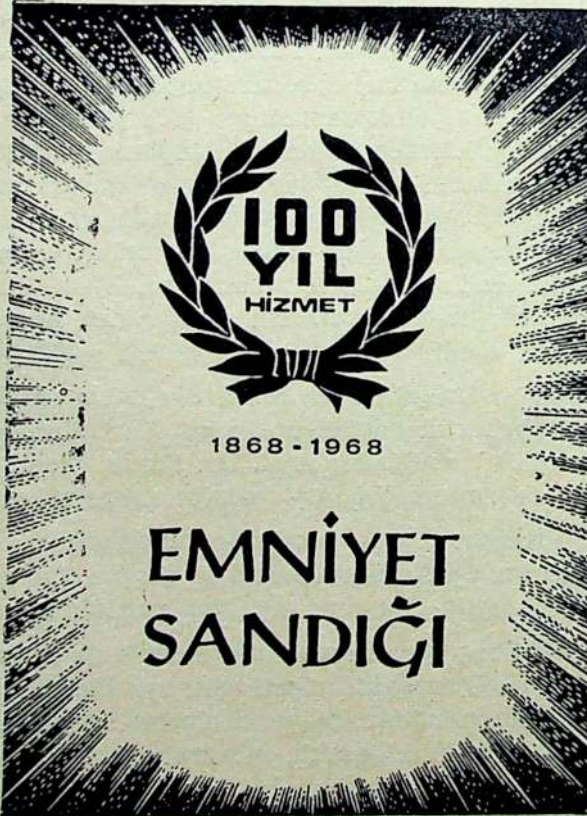
IV. — «Bankalar Hukukumuzda Genel Bir Bakış - İhtiyaca Yeterlik Derecesi - Bazı Yabancı Memleketler Banka Kanunlarıyla Küçük Bir Mukayese» üzerindeki tebliğinde; Prof. Dr. Faruk Erem, Bankalar Kanunumuzun bir eleştirmesini yapmış, revizyonu gereğini ortaya koyarak;

— Bankalar Kanunumuzda genellikle sınıflandırma eksikliği bulunduğu, bankanın, banka işlemlerinin ve gerekli öteki terim ve kavramların açıklanmadığını, kanunda bir vuzuhsuzluk mevcut olduğunu,

— Bankacılığın bazı temel konuları üzerinde de durulması gerektiğini belirttikten sonra, örneğin; asgari sermaye ölçüsünün statik bir hükme bağlanmış bulunduğunu, rasyonel olarak ihtiyacı karşılayamadığını, tanımlanması öncelikle gerekli, tasarruf mevduatının tarif edil - memiş ve adeta bir mevduat anbarı haline getirilmiş bulunduğunu, bu tutumun hiç de doğru olmadığını, kredi hadlerindeki sınırların, istisnaların nitelik ve amacının çeliştiğini, anlayamadığını, özellikle kanunun

50. maddesinin, maksat ve gayesine uygun olarak tedvin edilememiş bulunduğunu, ceza hükümlerinin çok geniş ve insicamsız olduğunu ve bunların düzeltilmesi gerektiğini anlatarak, Bankalar Kanununda kamu düzeni ile bankacının menfaatlerinin çatışmakta olduğunu, işaret ederek bankacılarımızın bu eksiklik ve çelişmelere çözüm bulabilecekleri ümidini izhar eylemiştir.

Sonuç olarak, Seminerin başarılı ve yukarıda belirttiğimiz üzere Türk Bankacılığı için yararlı olduğunu söyleyebiliriz. Bu arada seminer hakkında bir tenkidimizi temennilerimizle birlikte ifade eylemek isteriz. Seminerde tebliğler önceden dağıtılmamıştır. Bu husus seminerlerin tutarlı ve başarılı olması bakımından çok önemlidir. «Türkiye Bankacılığının başlıca sorunları» seminerini tertipleyen Türk Ekonomi Kurumu Başkan ve Yöneticilerini, tebliğ sahiplerini, tartışmalara katılan konuşmacıları ilgi ve hizmetlerinden dolayı kutlarız.

(7)

(Basın: 11244)

İKTİSADİ VE MÂLÎ KONJONKTÜR

Hazırlayan: Dr. Mustafa A. AYSAN

İş Hayatı :

Temmuz ayı içinde başlayacak iş hayatındaki canlanmanın ve genellikle 1968 yılındaki ekonomik gelişmenin ölçüsü, yılın ikinci yarısında elde edilecek tarım gelirinin hacmine bağlı olacaktır. Nisan-Mayıs aylarında yurdun bütün bölgelerindeki kuraklık, bu konuda yakınmalara ve dertlenmelere sebep olmuş, Mayıs sonlarından itibaren yağın yağmurlar, özellikle Millî Gelir'in % 15'ini sağlayan tahıllar üretimini büyük ölçüde kurtarmıştır. Bu konuda ilk rekolte tahminleri öne sürülmeye başlanmıştır. 1968 Tahıllar üretiminin 18-19 milyon ton kadar olacağı beklenmektedir. Bu tahminler gerçekleştiği takdirde, tahıllar üretimi, 1963 yılının 17.400 milyon ton, 1968'nin de 16.869 milyon ton seviyesindeki üretimlerini aşmış olacaktır. 1967'nin 17 milyon tonun altındaki üretim seviyesi üzerinden, 18 milyon ton'luk 1968 üretimi, % 6'lık üretim artışı demektir. Tahıllar üretiminin 19 milyon tona ulaşması uzakca bir ihtimaldir. 18 milyon tonluk rekoltenin dahi gerçekleşmesi güçtür. Genel olarak tarımın son beş yıllık gelişme hızı % 1,5 tahıllar üretimi artış hızı % 2,8 dir. Bu sebeple % 6'lık yıllık artış dahi, iyimser bir tahmin olarak görünmektedir.

Ancak, tahıllar üretiminde ve diğer tarım ürünlerinde 1968 son baharının iş hayatını etkileyecek önemde düşüşler olmayacağı beklenmelidir. Ege pamuk üretiminde tahmin edilen düşme, Çukurova'da tahmin edilen üretim artışı ile karşılanacaktır. Ege'de beklenen düşme, pamuk üretimine ayrılan arazinin, Meksika buğdayı yararına, % 15-20 azalmasıyla ilgilidir. Toprak Mahsulleri Ofisi'ne tahıllar üretiminin satın alınmasıyla ilgili finansman imkânları verilmeye başlanmıştır. Bu itibarla bu yılın tarım gelirleri, 1967'ninkinden % 5 kadar fazla olacak, iç ticaretin hareketleneceği sonbaharda sınıfi mamuller, bu ölçüde yüksek taleple karşılaşacaktır.

Bütün sanayi mamülleri için talepteki yükselme, Temmuz ortalarında başlayacaktır. Tahıllarda üreticinin satışlarından gelir elde etmeye başlamış bulunması, bunun en önemli göstergesidir. Bu konuda rakam elde etmeye imkân yoktur. Fakat olayın, sanayi mamülleri talebini etkilemesi için uzun zamana ihtiyaç bulunmamaktadır.

Sınıfi mamüller talebini çok çabuk etkileyebilecek, diğer bir faktör, geçen yıllara nazaran daha erken ve daha yoğun tarzda başlamış olan inşaat faaliyetidir. Seçimden sonra hızlanmış olan devlet harcamaları da aynı yönde etkili ola-

caktır. Özellikle pamuklu mensucattaki yüksek stokların Temmuz ortasından itibaren azalacağı beklenebilir. Ancak, bu konudaki uzun vadeli tedbir, ihracat imkânlarının araştırılmasıdır. Son iki yıldır, azalmakta olan sınaî mamûller ve mensucat ihracatının arttırılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu amacı gerçekleştirmek için sanayicilerin alabileceği uzun vadeli tedbir, maliyetlerin dış pazarlardaki satışların kârlılığını sağlayacak seviyelere indirilmesidir. Geçici süreler için, dış pazarlarda tüm maliyetin altında satış imkânlarından yararlanılmalıdır. Stokların ölçsüz derecelerde arttığı dönemlerde, tekstil sanayiinde üretim kapasitesi azaltılmaktadır. Düşük kapasitelerde çalışılırken, dış pazarlara bütün maliyetleri karşılayacak fiyatların bulunamaması sebebiyle mal satmamak yolu, sanayicilerimiz için daha zararlı bir yoldur.

Ortak Pazar

Ortak Pazar ülkeleriyle ekonomik ilişki kuran anlaşmanın dördüncü yılının ikinci yarısına girilmiştir. 1 Aralık 1964'te yapılan anlaşmanın ilk beş yıllık hazırlık dönemi bitmek üzeredir. Bu beş yıllık hazırlık döneminin 5 yıl daha uzatılıp uzatılmaması noktası, 1968 sonbaharında yapılacak görüşmelerle tayin edilecektir. Yurdumuzun genel ekonomik durumu, ödemeler bilânçosunun özellikleri, 1969 Aralık'ında Türkiye'nin «geçiş dönemi»ne geçmesi yönünden ümit verici değildir. 1964 yılındanberi ithalât giderleri ile ihracat gelirleri arasındaki fark, diğer bir deyişle ticaret açığı, 1966 sonuna kadar büyümüş, 1967'de % 28 oranında azalmış olmakla birlikte, bu azalma, ithalâtın % 4,5 azalması ve ihracatın % 6,5 artması sebebiyle elde edilmiştir. İhracattaki artma daha ziyade tarım ürünleri ile madenlerin ihracatındaki artma ile ilgilidir. Sınaî mamûllerin ihracatı son 4 yıldır devamlı olarak azalmaktadır.

Bu alandaki diğer olumsuz gelişme, yabancı ülkelerdeki işçilerimizin yurda sağladıkları döviz miktarlarının azalmakta olmasıdır. Ayrıca, dış borç ve faiz ödemeleri de ekonomi için gittikçe daha ağır bir yük teşkil etmektedir.

Ortak Pazar'a tam üye olabilmek, ancak ödemeler bilânçosunda sağlanacak uzun vadeli denge ile mümkün olabilecektir. Yukardaki uzun vadeli gelişmeler, bu yönde iyimser olmayı önlemektedir ve son baharda yapılan görüşmelerin, hazırlık döneminin 5 yıl daha uzatılması yönünde bir sonuca bağlanması daha büyük bir ihtimâldir. Böyle bir sonuç, ekonominin uzun vadeli gelişmesini engelleyecek özelliktedir. Çünkü hazırlık dönemi uzadıkça, «geçiş dönemi»ne geçmeyi engelleyen sebepler artmaktadır: İthalât ikamesi amacına yönelmiş montaj sanayii genişlemekte, genellikle yüksek maliyetli mamûller imâl eden şirketler arttıkça, gümrük duvarlarını indirmek şeklinde tedbirlerin alınacağı geçiş döneminin, Türk sanayii için ortaya çıkaracağı tehlikeler artmaktadır. Bu kısır çemberi ortadan kaldıracak en önemli tedbir, en kısa zamanda geçiş dönemine geçerek, ortak pazar ülkelerindeki mamûllere göre maliyetleri yüksek olan sanayi dallarının kârlılığını azaltmaktır. Bütün faydalarına rağmen 1968 sonbaharında, geçiş dönemine geçiş yönünde karar alınabileceği beklenmemektedir.

Yatırımlar :

İnşaat faaliyeti, belediyelerce verilen inşaat ruhsatlarının kıymetleri itibarile 1967'nin, yaklaşık olarak % 20 oranında üstündedir. Ticarî yapılar için verilen ruhsatlar, geçen yıldakinden % 50 fazladır. İnşaat faaliyetindeki bu gelişmenin yaz boyunca devam edeceği beklenmektedir. İnşaat malzemelerinden de-

mir-çelik mamûllerinin satışları hemen aynı ölçülerde artmıştır. Çimento arzındaki azlık, üretimin 1966'ya nazaran hemen aynı seviyede kalmış olmasından doğmaktadır. Bulgaristan'dan yapılan ithalât dahi bu alandaki dar boğazı ortadan kaldıramamıştır. Bu alandaki sıkıntının yaz boyunca devam edeceği anlaşılmaktadır. Çimento fabrikalarının meseleye uzun vadeli çözüm bulabilmek için, kış aylarında çimento stoklarını arttırma imkânlarını araştırmaları gereklidir. Elimizdeki rakamlar çimento sanayiinin üretimini, stokları en az seviyede tutacak şekilde ayarlamakta olduklarını göstermektedir. Arada tampon görevi yükleneyecek belirli bir stok seviyesi olmadığı için çimento ihtiyacındaki mevsimlik dalgalanmalar, aynen üretim hacmini etkilemektedir. Bu sanayi dalındaki amaç, üretim seviyesinin bütün yıl en yüksek seviyede ayarlanması suretile, inşaat mevsimine ulaşıldığı sırada elde önemli miktarda stok bulundurulmasının sağlanması olmalıdır.

Yatırım maddeleri ithalâtının değeri, 1966'ya nazaran % 30-35 fazladır. Hızlanan devlet ve özel kesim yatırımlarının bu seviyedeki artışları devam ettireceği beklenmektedir. Orta ve uzun vadeli kredi veren kurumlara yapılan talepler, önemli artışlar göstermektedir. Yılbaşında, 1968 sonbaharı için tahmin ettiğimiz yüksek konjonktürü sağlayacak gelişmeler, başlamıştır.

İşsizlik

İş hayatının, beklenen bu yüksek konjontüre hazırlandığı görülmektedir. İdari ve teknik personel talepleri artmış olduğu gibi, işçi talepleri de artmaktadır. Ancak, sanayide asıl artan işçi talepleri Ağustos sonunda ortaya çıkacaktır. Bu artışların gizli ve açık olarak çok yüksek olan genel işsizliği önemli ölçüde azaltacağı beklenmemelidir. Yurdumuzun işgücü pazarı, daha uzun süre bir alıcı pazarı şeklinde kalacaktır.

Avrupa ülkelerinde 1967'den itibaren başlayan ekonomik hızlanma, yurdu muzdan yapılan işçi taleplerini ve dış ülkelerde çalışan işçilerimizin sağladığı dövizleri arttırmaya başlamıştır. Bu yıl sonuna doğru, son iki yıldır devam eden bu çeşit döviz gelirlerindeki azalmanın, artışa çevrileceği beklenmektedir.

İşçi-işveren ilişkileri, birçok iş sözleşmelerinin yapıldığı son günlerde iki tarafın normal anlayış sınırları içinde yürütülmektedir. İETT'de bir ara basına yansıyan anlaşmazlık söylentileri, gerçekleşmemiş, taşıt işçileriyle İETT anlaşma yoluna girmiş bulunmaktadır. Öğrenci boykot ve işgallerile aynı zamana rastlayacak büyük grevlerin, ekonomi üzerinde çok olumsuz etkileri olabilir.

Önümüzdeki günlerdeki grev ve lokavtlar konusunda tahminlerde bulunmak imkânsız gibidir. Fakat böyle bir ihtimalin belirtileri henüz yoktur.

Turizm

Turizm mevsimi başlamıştır. Daha önceki yılların tecrübeleri, Temmuz aylarında yurda gelen yabancı turistlerin Haziran aylarına nazaran iki misline ulaştığını ve yıllık yabancı turist sayısı toplamının % 70'inin Nisan - Eylül aylarında yurda geldiğini göstermektedir. Yurda gelen yabancıların % 30 oranındaki kısmı, Temmuz ve Ağustos aylarında yurda girmektedir. Daha önceki yılların artış hızları 1968'de yurda 550 - 600 bin kadar yabancı turist geleceğini göstermektedir. Bunların 170-180 bin kadarlık kısmı, Temmuz - Ağustos aylarında gelecektir. Otel, plaj, motel, lokanta gibi hizmet işletmelerimizin, bu ölçüde bir hizmet için tesislerini ayarlamaları gereklidir. Turistik tesislerimizin yetersizliği üzerin-

de çok yazılıp çizilen ve çaba harcanan bir konudur. Çünkü bu alandaki talep çok hızlı artmaktadır.

Talep artışının önemli bir sebebi, son yıllarda iç turizmin çok hızlı artmakta bulunmasıdır. Bu konuda akla yakın tahminlerde bulunmak için gerekli bilgiler elimizde yoktur. Ancak, bu alandaki artış, gözle görülecek kadar açıktır.

Para, Mevduat, Kredi Hacmi :

Yayınlanan istatistiklere kalırsak içinde bulunduğumuz günleri bile tahmin etmek gerekiyor. Biz de öyle yapıyoruz. Para arzında görülen bahar aylarındaki düşme eğilimi, Haziran içinde durmuş ve hatta yükselmeye başlamıştır. Bu yükselme, Temmuz'dan sonra da devam edecek, Eylül'de 22 milyarı aşacaktır. Aralık 1968'deki seviyenin 23 milyar üzerinde olacağını tahmin ediyoruz. Bu artışlar, esas itibarıyla, tedavüldeki banknotların ve Merkez Bankası kredilerinin artması ile ortaya çıkacaktır. Tedavüldeki banknotlar Haziran ayında yaklaşık olarak 9 milyar kadardır. Temmuz'da bu seviyenin üzerine çıkacak ve Ekimde 10 milyar da aşacaktır.

Haziran ayında bankalardaki mevduat toplamı, 21 milyar kadardır. İş hayatındaki hareketlenmeye ve para arzındaki artmaya uygun olarak Ekim 1968'de 22 milyarın üzerine çıkacağı tahmin edilmektedir. Yıl sonuna doğru hatta 23 milyarı da aşabilecektir.

Banka kredileri halen 24 milyarın üstündedir. Önümüzdeki aylarda artış devam edecek, yukarıdaki tahminler gerçekleşirse, sonbaharda toplam 25 milyarı aşacaktır.

Yukarıdakiler, oldukça muhafazakâr tahminlerdir. Seçimler sebebiyle gecikmiş olan yatırımlar, son günlerde belirtileri görülmeğe başladığı gibi çok hızlandırılır ve artacak devlet harcamaları için Merkez Bankası kaynakları aşırı derecede zorlanırsa, bu seviyelerin çok üstüne çıkılabilir. Bu takdirde, ortaya çıkacak olan «Kredi Enflasyonu» bütün ekonomiyi güçlüklerle karşılayacaktır.

banka

meslek
ve fikir
dergisi

IV.

Cildi Ciltli Olarak

Fiatı : 40.— T.L.

Dergi Adresinden Temin Edilebilir.

P. K. : 769 — Karaköy - İSTANBUL

PIYASA DURUMU

Hazırlayan: Yıldırım KILKIŞ

I. PIYASA HABERLERİ :

A. İç Ticaret :

İç piyasalar, memleketimize özel mevsimlik konjonktürel tesirin altında genellikle durgundur. Ancak bu durgunluğun en önemli istisnası inşaat piyasasında görülmektedir. Son derecede canlılık arzeden bu piyasada, talebin çokluğu, arzın yetersizliği, ve bazı spekülâtif tesirlerle fiatların önemli artışları müşahade edilmektedir.

Buna mukabil, ihraç mallarımızın stokları tükendiğinden, iç piyasalarımızda bu mallarla ilgili hareketler yavaşlamıştır. Adana piyasasında pamuk satışları durgundur. Alivire satışlar ise nispeten canlılık arz etmektedir.

İzmir piyasası ise, pamuk satışlarındaki ihracat bağlantıları sebebiyle devamlı bir hareket göstermektedir. Fakat kuru üzüm piyasası sakindir. Stoklar tükenmiştir. Yeni mahsulün önümüzdeki devre içinde piyasaya arzı beklendiğinden, bu alanda canlanma normaldir.

Meksika menşeli buğdayların üretim miktarının bolluğu Çukurova bölgesinde canlılık yaratmaya başlamıştır. Yukarıda açıklanan bu durumlar, Ağustos itibarile iç piyasalarda hareketlenme ihtimâlini kuvvetlendirmektedir.

B. Dış Ticaret :

4 Temmuzun, 21 inci kotanın ilânı ile ithalâtçılara bazı sürprizler getireceği zannedilmektedir. Haziran ayı içinde Ticaret Bakanlığındaki kota hazırlığı çalışmalarında özel sektör temsilcilerinin sayı itibarile tahdit edilmeleri ve toplantılara iştirâk edenlerden büyük bir kısmının çıkarılması, ithalâtçı çevrelerde, 21 inci kotanın bazı yeni hükümler getireceği intibanı vermiştir.

Sanayi Bakanlığının özellikle montaj sanayii konusundaki sınırlayıcı tutumu, yeni taleplerin is'af edilmemesi, bu alanda ithâl imkânlarının arzedeceği manzara hakkında tereddüt uyandırmaktadır.

Döviz sıkıntılarının gerçekten hâd seviyede olduğu kabul edilmelidir. Dış yardımların azalması dolayısıyla, ihracat konusu çok önem kazanmıştır. Bu alanda, sanayi mamülleri ihracatını teşvik edici «vergi iadeleri» nispetlerinin beklenen seviyelerin de üstünde ilân edilmesi, Hükümetin bu konuya verdiği önemi açıkça ortaya koymuştur. Diğer olumlu bir davranış da, ihracatçı ruhsatnameleri için 9 Haziran'da uygulanması beklenen yeni ve kısıtlayıcı hükümlerinin ertelenmesidir.

İzmir Fuarı kontenjanları ile ilgili 1962 tütünlerine ait uygulama 1968 yılı sonuna kadar ertelenmiştir.

C. Sanayi :

Geçirdiğimiz devre içinde çeşitli sanayi işletmeleri memleket ekonomisine hizmet etmek üzere faaliyete başlamıştır. Bu alanda en önemli tesislerden birisi İzmir'de açılan matbaa mürekkebi fabrikasıdır. İmalâtının % 35 i ithâl malı olan bu tesisin, yıllık iş hacminin 30 milyon TL. olacağı ve yılda 2 milyon dolardan fazla tasarruf sağlayacağı ifade olunmaktadır. Diğer tesisler, Mercedes-Benz otobüsü imâl edecek olan «Otomorsan Otobüs ve Motörlü Araçlar Sanayi A.Ş.», «Adel Kalemcilik Ticaret ve Sanayi A.Ş.», «Yakacık Makine Fabrikası», «Valf ve Ticaret A.Ş.» dir.

Diğer taraftan İstanbul Sanayi Odasının kayıtlarına göre, 1968 Mayıs ayında 23 firmamın faaliyete geçtiği anlaşılmaktadır. Toplam sermayesi 20 milyon TL. nı bulan bu tesislerin 1 adedi gıda, 2 adedi mensucat, 9 adedi metal, 9 adedi kimya, diğer 2 si de muhtelif sanayi kollarındadır.

II. PİYASA HAREKETLERİ :

A. Dokuma Sanayii Mamülleri :

1. Yünlü Dokuma :

Piyasa genellikle durgundur. Ancak Sümerbank'ın stokları bu tesirin dışında kalmış ve tamamen erimiştir. Bu durumun sebebi fiat ve kalite bakımından Devlet fabrikalarının gerçekten çok etkili tutumudur. Özel firmalardan bu tutuma uymayanların iflâsı beklenebilir. Viskon karışımı çeşitlerin satışları canlıdır. Mevsim itibarile bu durumun devamı normaldir.

2. Pamuklu Dokuma :

Piyasa canlıdır. Fakat arzın yeterli olması ve şiddetli rekâbet dolayısıle fiatlar sabit kalmıştır. Peşin satışların azlığı, peşin satış fiatlarının biraz gerilemesine tesir etmiştir. Vadeli satışların çokluğu dolayısıle fiatların yükselmesi beklenmektedir.

B. İnşaat Malzemesi :

1. Yuvarlak Demir :

İnşaat mevsiminin en hızlı devreleri içinde olduğumuz için bir çok maddelerde satışlar çok hareketlenmiş, önemli fiat hareketleri görülmüştür.

Yerli ve ithâl malı kütük tahsislerinin yetersizliği ve talebin çokluğu yuvarlak demir fiatlarının 10-15 kuruş yükselmesine sebebiyet vermiştir. 1968 Haziran sonu itibarile yuvarlak demir fabrika fiatları şöyledir:

6 mm. lik firkete 215 krş., 6 mm. lik kangal 210 krş.

8-10 mm. lik 200krş., 12-16 mm lik 195 krş.,

18-22 mm. lik 190 krş.

Fiatların daha fazla yükselmemesinin, Karabük fabrikalarındaki stokların piyasaya sürülmesi suretile sağlandığı ifade olunmaktadır. Bununla beraber, kütük azlığının zamanında karşılanamaması ihtimali mevcuttur ve bu sebeple fiatlarda 5-10 kuruş daha yükselme beklenmektedir.

2. Profil Demir :

Piyasa canlılığına devam etmektedir. Bu durum stokların erimesine sebebiyet vermiş ve bazı kalemlerde beklenen fiat yükselmeleri gerçekleşmiştir. 12-26 mm.

lik boylardaki U demirlerle büyük boy I demirlerindeki sıkıntı devam etmektedir. Profil demirlerinde Karabük fabrikaları ile özel imalâtçıların piyasaya yaptıkları arzın, fiyat artışlarını frenleyici tesiri beklenmektedir.

1968 Haziran sonu itibarile profil demirlerin fabrika fiyatları şöyledir:

	Köşebent	I Demiri
20x20x3	280 krş.	— Krş.
25x25x3	220 »	255 »
30x30x3	220 »	255 »
35x35x4	220 »	255 »
40x40x4	220 »	255 »
50x50x5	220 »	255 »

3. Çimento :

Çimento piyasası, inşaat sezonuna uyarak çok hareketlidir. Dış görünüş itibarile artan talebin tabii neticesi gibi mütalâa edilen fiyat artışı serbest piyasada bol miktarda çimento bulunması dolayisile, arz-talep kaidesinin dışında bazı olayların cereyan ettiğini açıkça belli etmektedir. Çimento Sanayii Umum Müdürlüğünün tesis ettiği tevzi bürolarından sıraya girerek 8,50 TL. na çimento almanın çok zaman istemesine mukabil, perakendeci bayilerde 15-16 TL. na mal her zaman vardır. Bu konuda Sanayi Bakanlığının çimento ithâl kontenjanını 250.000 ton'dan 500.000 tona çıkarmak üzere tedbir aldığı duyulmuştur. Bulgaristan'dan ithâlî beklenen 10.000 tonluk partinin yakında gelmesi ve büyük piyasaların Ankara'dan sevk olunan çimentolarla ikmâlî, fiyatların azamî 16 TL. seviyesinde duracağı ümidini vermektedir.

Beyaz çimentoda arz miktarının bol olması fiyatların 33-34 TL. seviyesindeki istikrarlı durumuna devam edeceğini göstermektedir.

4. Karo Fayans :

Piyasa canlanmıştır. Talebi, bol miktar ve cinstе karşılayan arz dolayisile fiyatlar değişmemiştir. Buna göre 1968 Haziran sonunda fiyatlar şöyledir:

Ekstra 96-97 krş.; Standard 93 krş.; üçüncü 80-82 krş.

Fiyat bakımından istikrarlı durumun devam etmesi normal görülmektedir.

5. Kereste :

Talebin artması ve Devlet Orman İşletmesinin yapmış olduğu zam sebebile fiyatlar yükselmiştir. Köknar tomruğunun yeterli olmaması da bu fiyat hareketlerine tesir etmektedir.

Talebin canlılığını devam ettirmesi sebebile, önümüzdeki devrede bir miktar fiyat yükselmesi beklenmektedir.

1968 Haziran sonu itibarile kereste toptan fiyatları şöyledir: TL/m.³

Köknar (kaba işler için)	650 — 800
Köknar (doğramalık)	750 — 900
Çıralı çam (kaba işler için)	600 — 700
Çam (doğramalık)	900 — 1000
Çam (yüksek vasıflı)	1200 — 1700

6. Pencere Camı :

Pencere camı piyasası hareketlenmiştir. Arz yeterli olduğundan fiyat artışı görülmemektedir. Çayrova Cam Fabrikasının üretim programı başarılı olduğundan, fiyat istikrarının devamı beklenmektedir.

Buzlu cam piyasasında ise fiatlar, beklendiği gibi 2 TL. yükselmiştir. Yeni it-hâl imkânları açılmazsa fiatların daha artacağı ifade olunmaktadır.

C. Gıda Maddeleri :

1. Bakliyat ve Pirinç :

Bakliyat piyasasında durgunluk devam etmekte ve bu durum fiat gerilemeleri-ne yol açmaktadır. Mevsimin tesiri ve yeni mahsule hazırlık dolayısıyla önümüzde-ki devrede de durgunluk ve fiat düşmeleri beklenmektedir.

1968 Haziran sonunda bersani 320-340 krş., karolin 330-340 krş., maratelli 305-310 krş. dan muamele görmüştür.

2. Zeytinyağ ve Diğer Nebatî Yağlar :

Zeytinyağ ve margarin piyasası canlı olmasına rağmen fiatlar istikrarlıdır. Stok-ların yeterli olması dolayısıyla önümüzdeki devrede fiat hareketleri beklenmemek-tedir. 1968 Haziran sonu itibarile fiatlar şöyledir.: Yemeklik margarinler 585-610 krş., kahvaltılık margarinler 710-725 krş., ayçiçeği yağı 560-570 krş., pamuk yağı 570-585 krş. zeytinyağ ekstra 830-875 krş., I. kupe 690-720 krş.

3. Beyaz Peynir

Beyaz peynir piyasasında arz miktarı havaların kurak gitmesi dolayısıyla yeter-li olmadığından, fiat hareketleri görülmektedir. Bu durumun, talebin artışı yü-zünden devam etmesi beklenmektedir.

1968 Haziran sonu itibarile beyaz peynirin toptan satış fiatları şöyledir: (TL.)

Tam yağlı (tenekesi)	:	145 — 150
Yağlı	»	: 135 — 140
Yarım yağlı	»	: 110 — 120
Yavan	»	: 60 — 70

D. Altın Fiatları :

1968 Mayıs sonu ve Haziran ayı itibarile altın fiatlarının seyri şöyledir: (TL.)

	Cumhuriyet	Reşat	İngiliz
28.5.1968	116.40	180.—	132.—
3.6.1968	117.—	180.—	135.—
10.6.1968	119.60	181.—	135.—
17.6.1968	118.50	180.—	136.—
24.6.1968	119.50	181.—	135.—

E. Toptan Eşya Fiatları İndeksi :

1958=100 itibarile İstanbul toptan eşya fiatları indeksi, 1968 Mayıs ayında 159,6 olmuştur. 1968 Nisan ayı indeksi 160,7; 1967 Mayıs indeksi ise 160 idi.

F. Dış Ticaret :

1. İhracat :

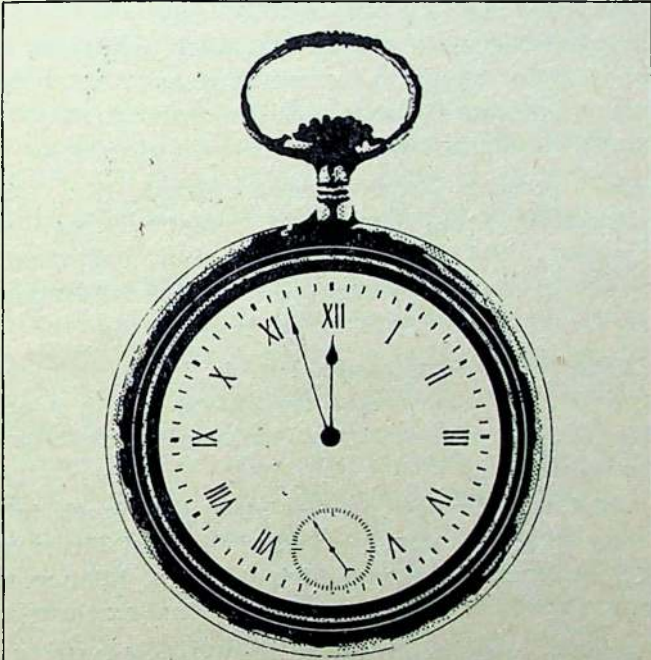
Resmî istatistiklere göre, 1968 Mart ayı ihracatımız 39.644.823 dolardır. 1967 Mart ayında bu rakam 41.171.30 dolar idi. 1967 Mart ayına nazaran 1968 Mart ayın-da ihracatımız %4 azalmıştır.

Geçen yılın Mart ayı ile yapılan mukayeseye göre 1968 Mart ayında pamuk küspeler, blister bakır, şeker, yaprak tütün, Ege Bölgesi kapa ve kabuksuz fındık kalemlerinde artış olmuş; yaprak tütün Ege Bölgesi Amerikan grat ihracatında ise azalma görülmüştür.

2. İthalât:

1968 Mart ayında ithalâtımız 58.710.821 dolar olmuştur. Geçen yıl aynı ayda ithalâtımız 56.240.000 dolar idi. Buna göre, 1968 Mart ayında, 1967 Mart ayına nazaran ithalâtımız %4 artmıştır.

Bu artış kazanlar, makinalar, sun'î gübreler, taşıtlar, akaryakıtlar, elektrik makine ve cihazları, organik ve organik olmayan kimyevi müstahsallar, kauçuk ve mamûlleri kalemlerinde olmuş; demir ve çelik mamûlleri, dokumaya elverişli maddeler, sun'î plâstik maddeler, optik âlet ve cihazlar kalemlerinde ise azalma görülmüştür.

Reklâm, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLÂM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ
yurt içinde ve dışında
EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN
Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1. kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01. İstanbul

Georges Depallens'in

«İşletmenin Finansal Yönetimi» Adlı Eseri (*)

Çeviren : Alp GÜRUS

Eser, işletmenin finansal yönetiminin basit tarifi ile başlamaktadır: «Finansal yönetim, işletmeye cari aktifi ve sabit yatırımları için lüzumlu fonların muntazam teminini ve bu fonların yatırıldığı işlerin rantabilitesinin kontrolünü amaç edinen bir çalışmadır.»

Bu amaçlara normal şartlar altında erişmek için, işletmeye sadece lüzumlu fonların temini değil, fakat bunların istenen zamanda ve en avantajlı şartlarla ve üçüncü şahıslara karşı bağımsızlığını, sınıai ve ticari hareket serbestini azaltmayacak şekilde sağlanması için bir takım finansal ve idari kaidelere riayet etmek icap eder.

Bundan başka, bu yönetim, sadece saf bir finans problemi de değildir. Zira işletmenin asıl hayatına ve faaliyetine tealük eder. Şu halde iyi bir finansal yönetim, sınıai ve ticari problemler üzerinde yeterli bir bilgiye ihtiyaç gösterir.

Fakat bir işletmeyi finansal yönden idare edebilmek için onun bilançosundan elde edilecek temel bilgilerin bilinmesi bir zarurettir. Bu bakımdan M. Depallens'in kitabının birinci kısmı, bilançosunun tetki-kiyle işletmenin ekonomik ve finansal etüdü'ne ayrılmıştır.

Yazar bilanço-yu, «işletmenin bütün varlıkları (Aktif) ile borçlarının (Pasif) belirli bir tarihte düzenlenmiş bir envanteri», olarak tanımladıktan sonra, yapısı itibarile (Kaynaklarıyla bunların kullanış yerlerinin ve aktif kıymetlerin likidite, pasifin ise talep edilme dereceleri itibarile mukayesesi) bilançonun işletmenin gerçek bir «ekonomik ve finansal fotoğrafı» olduğunu ortaya koyuyor.

Bundan sonra bilanço kalemlerinin ekonomik, finansal ve hatta vergi yönünden çok detaylı bir tahlili yer alıyor. M. Depallens izahları-

(*) La Banque'in Ocak/1968 sayısından çevrilmiştir.

na daha fazla açıklık kazandırmak için 28 Ekim 1965 tarihli mali yönetmelikle öngörülen örnek muhasebe vesikalarına atıfta bulunmaktadır. «Bu yönetmelik, her nekadar mâli bir nitelik taşımakta ise de gerçekte, bu metinde öngörülen modele uygun olarak, işletmelerce yayımlanan muhasebe tablolarının tipleştirilmesine de amil olacaktır.»

Bilânço ile ilgili olması ve taşıdığı önem bakımından, bir yandan, «Amortismanlar», «Değer azalışı karşılıkları» öte yandan «Sonuçlar» ve aynı zamanda «işletme» ve «Kâr ve zarar» hesaplarına kitap da özel başlıklar ayrılmıştır.

Kitabın birinci bölümü, teşebbüsün «net durumunun» incelenmesi bahsi ile sona ermektedir.

«Teşebbüsün finansal bünyesi» başlığını taşıyan ve esas itibarile bilânçonun önceki etüdüne dayanan ikinci bölüm, finansal durum hakkında bir kanaat sahibi olmaya imkân verecek esasları ihtiva etmektedir.

Bu kanaat, «pasifte, fonların menşei ile bunların aktifteki kullanış yerleri arasındaki mukayeseden doğmaktadır. Bunun da amacı, çeşitli kaynaklardan sağlanan sermayelerin «talep edilme derecesi» ile bunların kullanıldıkları kıymetlerin «likidite dereceleri» arasındaki ilişkilerin tesbitidir.»

«Bir bakıma, pasifteki borçların vadeleri ile aktifteki kıymetlerin nakte çevrilebilme vadelerinin mukayesesi bahis konusudur.»

«Bu inceleme bize, mâli durumun dengeli olup olmadığını ve bazı sermaye nevilerinin işletmede noksan veya aksine fazla olduğuna karar vermemize yarayacaktır.»

«Tip bilânçodaki ana gurupların likidite ve talep edilme (exigibilité) dereceleri itibarile tasnif edilmesi sermayelerin menşei ve kullanış yerlerinin karşılaştırılmasına imkân verir.»

«Fakat bundan genel kaideler çıkarabilmek için tip-bilânçonun finansal bir sentezine girmek gerekir. İşte ilk bahsin konusu budur.»

İkinci bahiste, teşebbüsün işletme sermayesi muhtelif açılardan ele alınmakta; üçüncü bahiste ise likidite ve trezoröri kavramları incelenmektedir. Son olarak, dördüncü bahiste, teşebbüsün mâli yapısı, kullandığı çeşitli sermaye neveleri açısından incelenmektedir: kısa vadeli kredi, özsermaye ve orta ve uzun vadeli krediler.

M. Depallens, kitabının ilk iki bahsinde müşahhas problemlere mümkün olduğu kadar bağlı kalmakla birlikte teoriye de yer vermektedir. Gerçekten finans tekniğinin ve finansal yapının bazı prensiplerinin belirtilmesi ve tanımlanması bir zarfettir.

Üçüncü bölümde onun amacı «uzun iş tecrübesi zarfında şahsen

en tesirli olduğuna inandığı klâsik yahut teorik veya pragmatik araçları kullanarak» bir işletmenin usullerini öğretmektir.

Bir işletmenin finansal yönetimi hakkında derinlemesine bilgi sahibi olabilmek için onun mâli yapısını, bilânçosunun çeşitli kalemlerini, kâr ve zarar hesaplarının son senelerdeki seyrini incelemek çok önemlidir.

Bir tek yıla ait bilânçonun tetkiki bu işletmenin finansal ve ekonomik durumunun belirli bir tarihteki fotoğrafını teşkil eder ve dolayısıyla o işletmenin statik çehresini gösterir. Buna karşılık, bir kaç yıla ait bilânçoların mukayesesi işletmenin hareket halindeki durumuna ışık tutar; hakikaten bu mukayese finansal yapının çeşitli devrelerdeki gerçek filmini teşkil eder ve bu suretle işlerin gidişi ve idarecilerinin takip ettiği politikanın takdir edilmesine imkân verir.

Mâli durumdaki gelişmeleri takibe imkân veren diğer bir yol «Rasyo Metodu» dur. «İşletmelerin ve yönetimlerinde bir ölçü aleti olarak, sadece bilânço ve netice hesaplarına dayanılarak, bir çok rasyoların hesaplanması mümkündür. Burada rasyoların en ilgi çekici olan ve genellikle kabul edilen ve kullanılanlarını inceleyeceğiz. Tabiatile, bir işletmenin özel durumuna göre başka rasyolara da ihtiyaç görülebilir. Fakat asıl önemli olan, rasyoların tekniğini ve kullanma tarzını öğrenmektir.»

Rasyolar ve bilânçoların mukayesesi gibi, bir işletmenin finansal yapısının takdiri ile ilgili bulunan bu kriterler, iş idarecisine, bankacıya veya mukrize, bir ön kıymet hükmü verebilir.

Fakat bu hüküm işletmeden beklenen hususa göre değişir; gerçekten işletmenin talep ettiği bir borç veya kredinin vadesinde geri ödenip ödenmeyeceği, yahut işletmenin sermayesine bir iştirâk veya işletmenin satın alınması gibi haller bahis konusu olabilir. O halde sırf finansal kriterler yetersiz kaldığı zaman, M. Depallens bunların başka verilerle ne şekilde tamamlanacağını inceliyor: geniş mânâsı ile «kredi» yani işletmeye atfedilen güven; bir kapitalistin ondan elde edebileceği kâr; Teşebbüsün alış, satış veya kullanma değeri...

Son olarak, bu üçüncü kısmın son bahsi «işletmede fiyat politikası ve rantabilitesinin analizidir»: «satış fiyatının tesbiti; işletme sahibinin elinde olsun veya olmasın şirketin satış konusundaki tüm politikasının bir sonucudur ve maliyet fiyatının inceden inceye tetkikini gerektirir.

İkinci bölüm, finansal yönetimin ve aynı zamanda mâli yapının kurallarına ayrılmıştır. Bunu takip eden üçüncü bölüm içinde ise bu yönetim ve yapının takibine ve takdirine imkân veren değişik kriter ve pratik metodlar araştırılmıştır.

«İşletmenin mâli bakımdan dengede olup olmadığını ve bünyesinde bazı sermaye nevelerinin noksan veya fazlalığını tesbit ettiğimize göre artık bu finansman ihtiyacını karşılayacak araç ve usulleri tetkik edebiliriz. Bu, sermaye piyasası, mâli piyasa ve para piyasası genel etüdüntü ve işletme finansının araç ve usullerinin ayrı ayrı tetkikini içine alan dördüncü bölümün konusudur.

«Bir işletme faaliyetinin finansmanı, birbirini takip eden iki safhada hazırlanacak olan bir ön finansal programın tesbitini öngörür:

— İşletmenin sermaye ihtiyaçlarının tahminine imkân veren faaliyet hacmi ile ilişkili olarak finansal bünyesinin tetkiki,

— Programa alınan muamelelere tahsis edilecek sermayeyi temin eden finansman yollarının seçimi.»

Burada kitabın en hacimli kısmını teşkil eden dördüncü bölümün bir özetini vermek uzun ve sıkıcı olabilir. Okuyucuya sadece M. Depallens'in dikkate değer dökümantasyon çabasının bir sonucu olan bu etüdüntü ilgi çekiciliğinden bahsetmekle iktifa edeceğiz. Aynı zamanda, çeşitli finansal muamelelerle ilgili bu incelemelerin en son kanunî veya yönetmelik mevzuatı bakımından da ajur olduğuna işaret edelim. Meselâ;

— Banka ve borsaların bünyeleriyle ilgili en son değişiklikler,

— Ticaret şirketleri hakkında 24 Temmuz 1966 tarihli kanunun ve tatbikat yönetmeliğinin finansal akisleri,

— İhracatla ilgili son hükümler,

— Şirket füzyonlarının yarattığı problemlerin revizyonu.

Ayrıca, Fransa'da halen yerleşme eğilimi gösteren, yeni finansal teknikler de burada yer almıştır; Ticarî alacakların mobilizasyonu kredisi ve factoring gibi.

M. Depallens'in kitabının beşinci bölümü «Öngörücü ve kontrollü finansal yönetime» tahsis edilmiştir.

«Bu gün, firmaların yöneticileri sadece «Prevision» problemlerine ilgi göstermekle yetinmeyip, «Prospective» den de bahsetmelidirler. Şüphesiz bu iki kavram birbirinden çok farklıdır; zira ikinci kavram, büyük teşebbüslerin yöneticilerinin tutum ve davranışlarını ilgilendirdiği halde, birincisi işletmelerin cari yönetimleri içinde ve özellikle finansal yönetiminde gerçek rakamlarla ifade edilebilir.

İşletmede previzyon aktüel bilgilerden hareket eder. Bunu normal olarak yöneticilerin iradesi ile tesbit edilen hedeflere ait «Müstakbel ve rakamlı bir hareket plânı» tamamlar. Bu sistematik previzyon kararların daha iyi bir şekilde hazırlanmasına ve dolayısıyla daha müesir bir icraata imkân verir. Bundan başka elde edilen sonuçları öngö-

rülen hedeflerle karşılaştırarak daha açık ve daha sentetik bir «kontrol» sağlar.

«Yatırım ve finansman plânlarının» amaçları; finansman imkânlarını (yani devamlı sermaye unsurları) mahiyeti, süresi ve meblâğı itibariyle işletmece öngörülen yatırımlara intibâk ettirerek işletmeye, finansman plânının başlangıcından itibaren dengeli bir finansman bünyesi sağlamak ve plân süresi içinde bu dengeyi korumaktır.

«Bütçeli yönetim; oldukça uzun bir devreyi içine alabilen ve daha kısa vadeli iş programlarına bölünmüş bir genel plâna dayalı bütçeler vasıtasıyla uygulanan sistematik ve kontrollu bir previzyon metodudur.»

«Uzun süreli finansman plânı ve bütçeli yönetim nakit durumu tahminlerinin yapılmasına imkân verir. Gerçekten, nakit durumunda işletme faaliyetinden doğan bütün finansman muameleleri temerküz eder.»

Şu haldé, bütçeli yönetimle finansal previzyon arasında sıkı bir işbirliği mevcuttur. «Böyle bir ilişki esas itibarile bilânço ve tahmini neticeler ve aynı zamanda tüm işletme yönetiminin tablolarına münce olur» ki bu da özel bir bahsin konusudur.

Son olarak, M. Depallens, uzun, orta ve kısa süreli tahminleri birleştiren mantıki ilişkilere işaret etmektedir. Buna karşılık, prospective'den bahsedildiği zaman problem farklıdır. Prospective, «prensip olarak uzun fakat teknikteki gelişme hızına ve ele alınan faaliyet konusuna göre değişebilen bir sürenin ötesindeki geleceği tahayyül etme çabasıdır. Şüphe yok ki, bu geleceği mevcut ve gelecekteki hareketlerden doğacak bazı zaruri genel gidışler tayin edecektir; fakat bu büyük bir kısmı itibarile inşa edilecek bir şeydir.

Prospective'in gelişmesindeki başlıca neden, süratli teknik ilerleme ve sosyal değişmelerden ileri gelen genel şartların yarattığı istikrarsızlıktır. Demek ki, devamlı intibâk zorunluluğu, yapılacak teşebbüslerin, kurulması beklenen uzak istikbale ait toplu bir görüş ışığı altında ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. İşletme yöneticisi için prospective, hesaplanmış hedeflerin hazırlanmasında göz önünde bulunulması gereken bir tutumdur.»

Yukarıda detaylı bir özeti verilen eser, «Administration des Entreprises» Collection'u arasında yayımlanmıştır. (Paris, Librairie Sirey, 22, rue de Soufflot, Ve)

MALİ TAHLİL KONUSU İLE İLGİLİ BİBLİOGRAFYA (*)

TÜRKÇE ESERLER :

Finansal Durum Tabloları — Ralph D. Kennedy ve S. Y. Mc Mullen'den Çeviren: Doç. Dr. Attilâ Gönenli. İngilizcesi: «Financial Statements» Richard D. Irwin, 1962.

Muhasebenin Temelleri — William A. Paton ve Robert L. Dixon'dan Çeviren: Dr. Mustafa A. Aysan. İngilizcesi: «Essentials of Accounting» The Mac Millan Co, 1958.

Bankaların Kredi Talep Edenlerden Alacağı Hesap Vaziyeti ve Tahvil Esasları Semineri — Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No: 20, Yıl: 1963.

İşletme Finansmanı — Prof. Dr. Zeyyat Hatiboğlu, Hamle Matbaası, 1967

∨ **Bilânço Analiz Tekniği** — Prof. Mazhar Hiçşaşmaz, 1964.

≠ **Malî Analiz Tekniği** — Dr. Yüksel Koç, Ankara, 1967. ✓

Teşebbüs Bilânçolarının Yeniden Değerleme Yoluyla Düzeltilmesi — İDT. Yeniden Düzenleme Komisyonu, Ankara, 1967.

Bilânço Tahlilleri — Prof. Cevat Yücesoy, 1964.

İşletme Finansmanı I ve II — Prof. Dr. John O'Donnel. Ankara, 1965,

İNGİLİZCE ESERLER :

Techniques of Financial Analysis — Eric A. Helfert, Rishard D. Irwin, 1963

The Use Of Financial Ratios and Other Financial Techniques and Services by Small Business — Bureau of Economic and Business Research, Temple University, 1961.

Accounting Flows: Income, Funds and Cash — Prentice Hall, 1965

The Management of Bank Funds — Roland I. Robinson, Mc Graw Hill, 1962

(*) Bu bibliografya Dr. Mustafa A. Aysan tarafından hazırlanmıştır.

Cash Planning in Small Manufacturing Companies — J. C. Schabacker, Hassett, Jr, Mc Graw Hill, 1960.

How to Control Accounts Receivable For Greater Profits — Dun and Bradstreet, 1959.

Corporate Finance and Fixed Investment — W. H. L. Anderson, Harvard Business School, 1964.

Financial Analysis in Capital Budgeting — Harvard Business School, 1964

Practical Financial Statement Analysis — Roy A. Foulke, McGraw Hill Book Co. 1957

Credit Administration — Carlisle R. Davis, American Institute of Banking, 1959.

Financial Handbook — Jules I. Bogen, The Ronald Press Co. 1956.

Modern Accounting Theory — Morton Backer. Prentice-Hall, 1963.

Intermediate Accounting — Walter B. Meigs, Charles E. Johnson ve Thomas F. Keller, M. Graw Hill, 1963.

Accounting And Reporting Problems Of The Accounting Profession — Arthur Andersen and Co., 1962.

Fundamentals of Auditing — R.K. Manta, John Wiley and Sons, INC. 1958.

A Tentative Set of Broad Accounting Principles For Business Enterprises — Maurice Moonitz ve Robert T. Sprouse, AICPA, 1962.

Accounting Evaluation and Economic Behaviour — Ray J. Chambers, Prentice Hall, 1966.

Inventory of Generally Accepted Accounting Principles — AICPA, 1965.

Financial Management — Robert W. Johnson, Allyn and Bacon, Inc., 1966.

Analysis of Financial Statements — H. G. Guthman, Prentice Hall Inc., 1953.

BANKA KREDİLERİNİ TANZİM KOMİTESİ KARARI

Karar Tarihi : 2 Mayıs 1968
Karar Sayısı : 177

Resmî Gazete T. : 19.6.1968
Resmî Gazete No. : 12928

T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğünün 16/9/1967 gün ve P.T.I.M. VM/3-835 260068 sayılı ve 26/4/1968 gün ve P.T.I.M. VM/3-124042-5 sayılı yazıları üzerine, Komitemizce:

1. 7129 sayılı Kanunun 301 sayılı Kanunla değiştirilmiş olan 33 üncü maddesi gereğince T. C. Merkez Bankasına yatırılmakta olan munzam karşılıklardan, T. C. Ziraat Bankasına, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı 1968 yılı Programında T. C. Ziraat Bankası için öngörölmüş olan hedeflere ve bu meyanda sun'î gübre, tohumluk, makineleşme ve hayvancılık konularına tahsis edilmek üzere aşağıdaki esaslar dairesinde, ziraî finansmanlar için TL. 400 milyon lira avans verilmesi,

2. Yukarıda 1 inci madde gereğince T. C. Ziraat Bankasına tahsis edilmiş olan avansın süresinin ilk kullanım tarihinden başlamak üzere 3 yıl olarak tespit edilmesi,

3. T. C. Merkez Bankasının, bu Kararın 1 inci maddesi gereğince açılacak olan avansa ziraî senetlere uyguladığı resmî iskonto haddine eşit bir faiz haddi uygulanması ve işbu faiz haddinin hiç bir zaman T. C. Merkez Bankasının munzam mevduat karşılıklarına uygulanan faiz hadleri ortalamasının altına düşmemesi ve T. C. Merkez Bankasının munzam mevduat karşılıklarına uygulanan faiz hadleri değiştirildiği takdirde söz konusu avansa uygulanan faiz haddinin de işbu maddenin maksadına uyacak şekilde yeniden Merkez Bankasının tespit edilmesi,

4. Bu suretle tahsis edilecek olan TL. 400 milyon liradan 4/4/1964 tarih 6/2917 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile T. C. Ziraat Bankasına evvelce tahsis edilmiş olan avansın borç bakiyesinin derhal düşölmesi,

5. T. C. Merkez Bankası nezdinde 301 sayılı Kanunla tesis edilmiş olan munzam mevduat karşılıkları hususi hesabının bakiyesi, yukarıda 1 inci madde gereğince tahsis edilmiş olan TL. 400 milyon liralık avansın kullanıldığı tarihten önceki hafta sonu seviyesinin altına düştüğü takdirde, T. C. Merkez Bankasının yazılı isteği üzerine, aradaki farkı T. C. Ziraat Bankasının kullanılan avansın söz konusu seviyeye nispeti dahilinde derhal iade etmesi,

Kararlaştırılmıştır.

FACIT

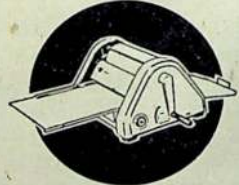
HESAP MAKİNESİ

TOPLAMA MAKİNESİ

YAZI MAKİNESİ

TEKSİR MAKİNESİ

TEKNOSAN

Büro Makine ve Levazımı
Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Siz de acaba büronuzda en uygun aletleri kullanıyor musunuz ?

Facit makineleriyle işinizi çok daha çabuk, daha kolay ve daha dakik bir şekilde görebileceğinizi düşündünüz mü ?...

BİR ADET

OPON

SİZİ
HUZURA KAVUŞTURUR

Boş yere ıstırap çekmeyiniz

OPON,
baş, diş, adale, lumbago,
romatizma ve sinir
ağrılarını teskin eder.

OPON,
günde 6 tablete kadar
alınabilir

(Yeni: Ajans: 3612)

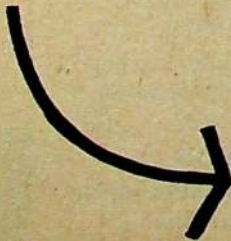
AMERICAN HOME
ASSURANCE COMPANY

279. Cumhuriyet Caddesi, Harbiye - İstanbul Tel: 47 00 40

TAM

Sigorta
Anonim Şirketi

Yıllardır beklenen sigorta
Türk - Amerikan sermaye ve teknik işbirliği
Bütün yurttta ve her memlekette...

HER TURLU
BANKA İŐLERİNİZ ve
IKRAMİYELİ TASARRUF
HESAPLARINIZ İÇİN

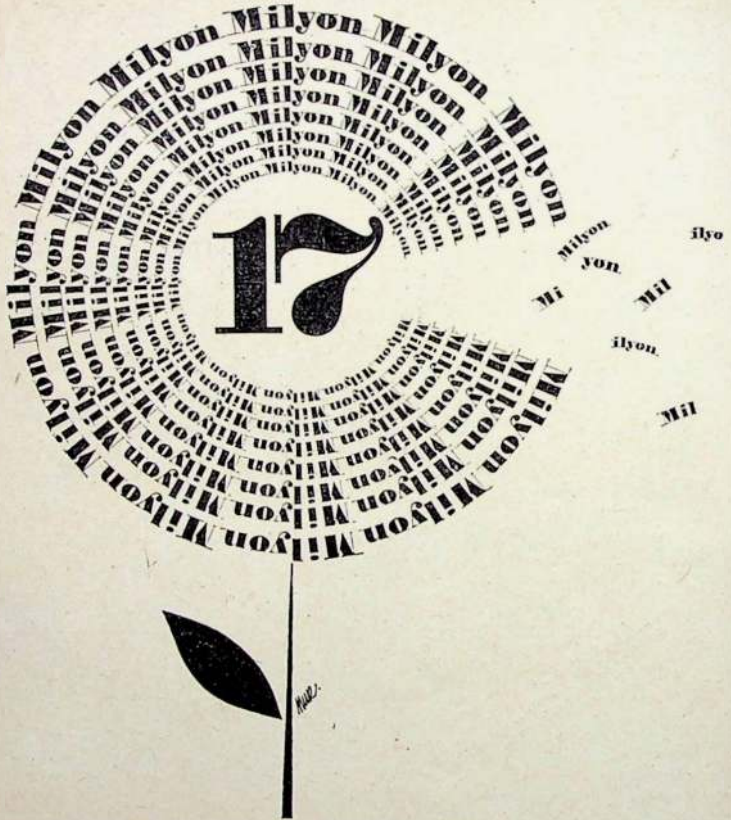

TİCARET BANKASI

İŐİNİZİN ve TALİHİNİZİN ANAHTARIDIR

**TÜRK
TİCARET
BANKASI**

1968 YILINDA

MİLYONLARDAN BİR DEMET

T.C. ZİRAAT BANKASI